Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1,30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXI. Celovec, petek, 26. avgust 1966 Štev. 34 (1265)

Naše šolsko vprašanje še ni urejeno

Le še dobrih štirinajst dni nas loči od pričetka novega šolskega leta.

Medtem ko pri vseh drugih kulturnih narodih ob taki priložnosti oživijo vprašanja boljše, bolj sodobne šolske ureditve, ki naj omogoči, da bo mladina lahko sledila razvoju časa, smo koroški Slovenci v središču Evrope še vedno prisiljeni, da se borimo za najosnovnejšo pravico pouka v materinščini. Tako bodo morali te dni naši starši, v kolikor tega še niso storili, svoje otroke spet posebno prijaviti k dvojezičnemu šolskemu pouku, če jim hočejo zagotoviti tudi vsaj delni pouk v materinem jeziku.

Spet bo zaradi zgodovinsko pogojenih faktorjev, zaradi gospodarske in socialne odvisnosti in ne nazadnje zaradi protislovenske gonje in tudi pritiska s strani nemških nacionalističnih krogov, s prestopom šolskega praga več tisoč slovenskih otrok iztrganih iz domačega okolja in prisiljenih, da se vživijo v nov, baje lepši svet brez spoštovanja domače govorice in kulturnih vrednot lastnega naroda. Spet bodo zagnali po naših vaseh in zlasti po nacionalističnih glasilih brambovci „Koroške v nevarnosti" krik po ugotavljanju manjšine in napadali tiste, ki se upravičeno borijo proti taki diskriminaciji. Končno bodo tisoči otroci slovenskih staršev celo prisiljeni molčati, ko bodo njihovi sovrstniki v veronauku molili, kakor je tudi njih učila mati, ko za uporabo domače slovenske govorice še ni bilo treba prijave.

In vse to v znamenju „pravice staršev", v času, ko so v Ženevi proglasili „pravico otrok", med katerimi je glavna in bistvena, da je treba otroka ohraniti in vzgajati v okolju družine. Splošnemu uveljavljanju načel ženevske deklaracije otrokovih pravic naj bi pripomogel — tako je zapisano ob vhodu — tudi Mali svet ob Vrbskem jezeru „Minimundus". Če vzamemo današnjo šolsko ureditev na Koroškem in zlasti njen človeški aspekt, potem gre na Koroškem v resnici še za zelo majhen svet.

Toda tu ne gre le za človeško stran, tu gre hkrati za politično plat, ki sloni na isti mentaliteti gospodujočega naroda, češ, da je narodnost zgolj zadeva zavesti in ne objektivnih činiteljev jezika, domačega okolja, kulture in zgodovine. Pa to ni novo, v teh različnih pogledih državnega naroda in drugorodne manjšine je bistvo šolske in narodnostne borbe in v tem vprašanju bo treba najti kompromis, če naj pride končno do zmosne rešitve manjšinskega vprašanja.

Dokler pa vsebujeja še celo zakoni v zaščito manjšine „njeno ugotavljanje" in se celo škof roga slovenskemu ljudstvu, ki hoče veronauk v materinščini, češ: „Staršem je dano na svobodo, da svoje otroke prijavijo za slovenski učni jezik, ali za nemški in slovenski, ali za nemški. Da na dvojezičnem ozemlju Koroške ni čisto slovenskih obveznih šol, je stvar staršev. Popolnoma svobodno bi lahko zahtevali za svoje otroke slovenski jezik kot učni jezik. To pa se ni zgodilo!" — je pot do zadovoljive šolske ureditve še dolga in težavna.

Zato položaj manjšinskih šol na Koroškem naposled tudi še ni urejen, če imamo pred očmi zgoraj nakazano človeško in politično plat dosedanje ureditve, urejen pa je s končno izdajo učnega načrta v toliko, da v bodoče ne bo obstojalo več 100 manjšinskih šol različnega tipa po volji posameznega učitelja, ampak le še ena vrsta z določenim učnim načrtom in določenim predpisanim uspehom tudi glede slovenščine.

Brez dvoma je to korak naprej, zlasti pa nam je dana možnost, da lahko kontroliramo pouk materinščine v šoli. To pa ni le naša pravica, marveč naša dolžnost, ki nam jo nalaga zakon in dosedanja šolska ureditev. Ta ureditev zahteva borbo in zato ta uradni in zakoniti poziv na boj sprejmimo odločno in zavestno. Država in cerkev to očitno želita — mi bi raje želeli ureditev v korist mirnega sožitja med narodi, kakor to predvideva sicer tudi izden učni načrt, ne pa na žalost šolska ureditev sama!

Sile narave divjajo

Že v zadnji številki našega lista smo na tej strani poročali o velikih katastrofah, ki so zadele obširne predele avropskih držav. V mnogih deželah so strašne poplave povzročile nepregledno škodo in zahtevale številne smrtne žrtve, da niti ne govorimo o številu ljudi, ki so ostali brez strehe in imetja. Samo na Koroškem znaša po prvih cenitvah ugotovljena škoda poplav več sto milijonov šilingov; podoben je položaj v raznih drugih predelih Avstrije in tudi v mnogih drugih državah, kjer so prav tako divjala in pustošila silna neurja, tako v Italiji, v Švici, v južni Nemčiji, v Jugoslaviji in na Češkoslovaškem.

Posebno usoden pa je bil minuli teden za Turčijo, kjer je vzhodni del države zajel katastrofalen potres. V nekaj trenutkih je bilo porušenih okoli 150 vasi, zlasti pa je bilo prizadeto mesto Varta, kjer so iz ruševin že doslej izkopali daleč nad 2000 mrtvih. V težko prizadetih krajih so na delu reševalne ekipe iz vseh delov sveta in iz dneva v dan se veča strašna bilanca potresne katastrofe. Mnoge vasi so še vedno povsem odrezane od ostalega sveta, tako da celotnega števila smrtnih žrtev sploh ni mogoče ugotoviti, vendar že zdaj računajo, da je pri potresu zgubilo življenje najmanj 3000 ljudi, medtem ko drugi govorijo celo o 4000 mrtvih.

V vseh deželah, ki so jih prizadele katastrofe, so v teku obsežne akcije, da bi čim prej pomagali težko preizkušenemu prebivalstvu in spet normalizirali življenje. V Avstriji najrazličnejše ustanove zbirajo sredstva za žrtve poplav in tudi ministrski svet je izdelal predloge za poseben zakon, s katerim bo davkoplačevalcem za dobo štirih let naložen izreden prispevek. S temi sredstvi naj bi pomagali prizadetemu prebivalstvu, hkrati pa podvzeli potrebne ukrepe za bodoče, da bi posledice morebitnih novih katastrof po možnosti omejili.

Za žrtve potresa v Turčiji pa je v teku velika mednarodna akcija solidarnosti, na katero je pozvala mednarodna liga Rdečega križa, ki se je obrnila na vse nacionalne organizacije širom po svetu, da pomagajo težko preizkušenemu prebivalstvu.

Dejavnost atentatorjev

se je razširila tudi na Avstrijo

Če nekdo morda le še ni verjel besedam italijanskega ministra, ki smo jih prejšnji teden objavili tudi v našem listu, da namreč »nacizem še vedno straši po Evropi«, potem ga je moral poučiti dogodek, ki se je v zgodnjih jutranjih urah minule sobote pripetil v središču Dunaja: na sedežu italijanske letalske družbe »Alitalia« je eksplodirala bomba, ki je v poslopju samem in v okolici povzročila škodo, katero cenjo na najmanj 10 milijonov šilingov.

Atentatorska dejavnost, o katere značaju in namenu gotovo nihče ni v dvomu, se je torej razširila tudi na samo Avstrijo. Tokrat so si zločinski elementi izbrali za svoj cilj italijansko ustanovo, toda že jutri je lahko na vrsti tudi vsak drug objekt, kajti časi, ko je bilo take atentate še mogoče kakorkoli spravljati v zvezo z južnotirolskim vprašanjem, so ravno po »zaslugi« atentatorjev minili. Danes mora biti vsakomur jasno, da tukaj ne gre več za »podporo« južnim Tirolcem, marveč edinole še za zločinsko izzivanje nacističnih krogov, ki problem Južne Tirolske samo zlorabljajo, da bi tako svojo očitno kriminalno dejavnost skrili pod plaščem zlaganega patriotizma.

Zato pa je tudi za pristojne avstrijske kroge zadnji čas, da spoznajo in priznajo resnično nevarnost. Tukaj je povsem zgrešena vsaka »patriotična« sentimentalnost in je lahko naravnost usodno iskati »vzroke« tam, kjer jih ni ali so samo navidezni. Pravi vzrok je samo nacistična miselnost in to je treba dosledno izkoreniniti v vseh njenih oblikah.

VOJNA V VIETNAMU:

Že zdaj več bomb kot med drugo svetovno vojno

V New Yorku je bil objavljen podatek, da tovor bomb, s katerimi zasipa ameriško letalstvo vietnamsko deželo, že doslej precej presega največjo intenzivnost ameriškega bombardiranja nemškega ozemlja med drugo svetovno vojno.

Vendar je to le eden izmed podatkov, ki v vsej strahoti kažejo »miroljubno« poseganje Amerike v notranje zadeve vietnamskega ljudstva. Misija južnovietnamske narodnoosvobodilne fronte je mednarodni tisk seznanila z vsebino tako imenovane »črne knjige«, v kateri je dokumentarično obdelala dosedanji razvoj in posledice vojne v Vietnamu. V tej knjigi je ameriška akcija v Vietnamu ožigosana kot največji vojni zločin naše dobe. Med drugim v dokumentu piše, da so intervencionisti v Južnem Vietnamu doslej ubili 170.000 ter ranili in pohabili 800.000 ljudi, več kot 5,000.000 južnih Vietnamcev pa so strpali v koncentracijska taborišča.

Da si Amerika s takšno politiko ne pridobiva prijateljev, je povsem jasno in razumljivo tudi ameriškemu ljudstvu samemu. Ugledni ameriški listi pišejo, da le še malokdo verjame, da bi mogla Amerika svoj cilj v jugovzhodni Aziji doseči z vojaško silo. Javnost je namreč čedalje bolj prepričana, da vprašanje tudi v primeru »vojaške zmage« ne bi bilo rešeno, kajti ljudstvo, ki se bori za svojo svobodo in neodvisnost, je nezlomljivo. To bo morala Amerika prej ali slej spoznati tudi v Vietnamu in se končno dokopati do prepričanja, da je zadovoljivo rešitev mogoče doseči le mirnim potom.

PRVI DOKAZI

KJE JE TREBA ISKATI ZLOČINSKE ATENTATORJE

V zvezi z atentatom na italijansko ustanovo „Alitalia" na Dunaju je policija aretirala dva mlada Dunajčana — Emanuela Kubarta (23 let) in Hannesa Falka (26 let) — ki sta osumljena, da sta sodelovala pri atentatu.

Pri obeh gre za pripadnika raznih neonacističnih organizacij in sta bila že večkrat udeležena pri podobnih dejanjih. Kubalt je bil že leta 1963 obsojen na dve leti zapora, ker je sodeloval pri atentatu na sedež dunajske KP, zdaj pa je policija v njegovem stanovanju odkrila večje zaloge streliva.

Obe aretaciji jasno kažeta, kje je treba iskati tako atentatorje same kakor tudi njihove naredbodajalce, ki se skrivajo v ozadju.

Poplave minulega tedna so Dravsko dolino spremenile v veliko jezero

15. Avstrijski lesni sejem uspešno zaključen

Letošnji 15. in zaradi tega nekam jubilejni Avstrijski lesni sejem je v nedeljo zvečer zaprl svoja vrata. Bolj kot kateri koli celovški sejem je ravnokar minuli stal v znamenju pripravnosti in važnosti lesa pri sodobnih gradnjah. Ta pečat sejmu je dala predvsem nova sejemska hala konstrukcije iz lepljenega lesa, ki je največja v Evropi. Poleg nje pa je bilo razstavljenih tudi več drugih objektov, pri katerih je bil prikazan les kot osnovni gradbeni material. To so bile stanovanjska hišica koroškega združenja tesarjev WIGO, wekend-hišica POMURKA, eden od modelov stanovanjske hišice JELOVICA iz Škofje Loke ter model hišice RUHO iz okroglih desk, s katero je bil prikazan nov primer uporabe desk v dekorativne namene.

Tudi na področju obdelave lesa je 15. Avstrijski lesni sejem imel svojo novost. Avtomatiziran žagarski obrat, ki je bil že senzacija lanskega lesnega sejma, je imel vrsto nadaljnjih novosti, med njimi zlasti elektronsko merjenje hlodov in desk z aparati, ki jih je razvil celovški inženir Pliesnig. S pohištvom, s sodobno uporabnostjo plošč iz lesnih vlaken, s predpripravljenimi deli za gradnjo stanovanj, predvsem pa s sodobnimi stroji in napravami za transport lesa v predelovalnem podjetje, iz gozda do predelovalnega podjetja in iz tega na kraj uporabe lesa je nudil letošnji sejem zaokroženo sliko sodobne tehnike in znanstvenih dognanj na področju lesnega gospodarstva. Dal je dober vpogled v pota sodobne racionalizacije v lesnem gospodarstvu, pa tudi v gozdarstvu.

Kakor vsak sejem je bil tudi letošnji Avstrijski lesni sejem povezan z vrsto različnih posvetovanj, konferenc in seminarjev s področja lesnega gospodarstva, lesne industrije in gradbeništva. Takih prireditev je bilo v okviru sejma 10, med njimi so bile najpomembnejše četrto srečanje strokovnjakov in novinarjev lesnega gospodarstva iz 10 evropskih držav, ter konference tesarjev, žagarjev, mizarjev, sodarjev, in gradbenikov. Na njih so govorili mednarodno priznani strokovnjaki in znanstveniki na področju lesnega gospodarstva. Velike pozornosti so bili deležni razgovori, ki so jih v teku sejma priredili predstavniki trgovine Zahodne Nemčije, Italije, Jugoslavije, Švice, Romunije, Poljske in Švedske, ki so na mednarodni ravni informirali predstavnike lesnega gospodarstva o možnostih medsebojne menjave blaga.

Kakor vsako leto je bil tudi 15. Avstrijski lesni sejem povezan s splošnim blagovnim sejmom in s tradicionalnimi posebnimi razstavami koroških podjetij in s kolektivnimi razstavami, ki so jih imele Italija, Jugoslavija, Poljska in Romunija. Jugoslovanska kolektivna razstava, ki sta jo kakor doslej priredili gospodarski zbornici Slovenije in Hrvatske, se je letos v prvi vrsti osredotočila na les in izdelke iz lesa. Poleg POMURKE in JELOVICE so svoje eksponate razstavila podjetja Slovenija-les, Javor Pivka in druga, med katerimi so prevladovale smučke, čolni, pohištvo, vrtni stoli in mize. Kakor v zadnjih letih je jugoslovanska kolektivna razstava dala poudarek tudi lukama Rijeka in Koper, turizmu ter razstavi tekstilij, usnjenih izdelkov ter vina in izdelkov domače obrti.

Iz zaključnega poročila je razvidno, da je letošnji Avstrijski lesni sejem obiskalo nad 300.000 obiskovalcev. Med njimi so bili vidni predstavniki avstrijskega političnega življenja ter prominentni gostje iz sosednih držav, zlasti Italije, Jugoslavije, Madžarske, Romunije, Poljske, Sovjetske zveze, Švedske in Zahodne Nemčije.

VZROKI NARAŠČAJOČE PASIVE V ZUNANJI TRGOVINI:

Premalo skrbi za uveljavljanje blaga na inozemskih tržiščih

Ko poslušamo avstrijske delegate za trgovinske stike po inozemskih državah, pridemo do zaključka, da imajo industrija in izvozniki dokaj čudne poglede na vnovčenje avstrijskega blaga. Na domačem trgu mu cene neprestano navijajo, pridobivanje inozemskih kupcev pa jih malo briga. Ker zanemarjajo inozemski trg in ker marsikateri od njih ne smatra potrebno, da bi se spoprijel s konkurenco na inozemskem trgu, že nekaj let stagnira proizvodnja, medtem ko pasiva v zunanji trgovini narašča. Tudi domači kupec namreč obrača hrbet vrstam blaga domače proizvodnje, ker najde v inozemskem blagu boljšo kvaliteto in celo ugodnejše cene.

Delegati za trgovinske stike po glavnih mestih evropskih držav so mnenja, da naraščanju pasive v zunanji trgovini niso toliko vzrok carinske ovire in težave v sporazumevanju zaradi jezika, kakor je vzrok pomanjkanje iniciative avstrijskih izvoznikov. Tipičen primer za pomanjkanje take iniciative je Francija, kamor smo v prvih petih mesecih tekočega leta izvozili blaga v vrednosti 402 milijona šilingov, uvozili pa smo ga v vrednosti 1,1 milijarde šilingov. Medtem ko je vrednost avstrijskega izvoza padla za okroglo 378 milijonov šilingov, se je vrednost uvoza povečala za 900 milijonov šilingov. Zvezna gospodarska zbornica s tem v zvezi ugotavlja, da je vzrok upadu izvoza v Francijo zanemarjanje njenega tržišča s strani avstrijskih izvoznikov, ki se ne potrudijo, da bi spoznali, koliko ta država lahko konzumira avstrijskega blaga.

Podoben je položaj v naši trgovini z Zahodno Nemčijo. Naš uvoz je narasel za 1,4 milijarde šilingov na 10,3 milijarde šilingov, naš izvoz pa komaj za 300 milijonov na 4,8 milijarde šlingov. Avstrijski trgovinski delegat v Hamburgu pa istočasno ugotavlja, da je avstrijsko blago na severnonemškem tržišču takorekoč nepoznano.

Tako res ni čudno, da je pasiva v naši zunanji trgovini že v prvem polletju narasla na blizu 9 milijard šilingov, medtem ko je v minulem letu znašala skupno le 13 milijard šilingov. Če bo šlo tako naprej, moramo letos pričakovati pasivo 18 milijard šilingov.

Danes v Ljubljani:

Dvanajsti mednarodni vinski sejem

Danes ob šestih zvečer bodo v Ljubljani odprli dvanajsti mednarodni vinski sejem. Sejem na Gospodarskem razstavišču bo odprt do nedelje 4. septembra. Na sejmu bodo poleg vina razstavljeni tudi sadni sokovi in žgane pijače. Ocenjevalne komisije so poslane vzorce ocenjevale od 25. julija naprej in so skupno ocenile 1006 vzorcev vina, 40 vzorcev sadnih sokov in 202 vzorca žganih pijač. Komisija za ocenjevanje vin je dodelila 345 zlatih, 591 srebrnih in 19 bronastih medalj. Za sadne sokove je komisija dodelila 5 zlatih, 8 srebrnih in 9 bronastih medalj, komisija za žgane pijače pa je dodelila 79 zlatih, 109 srebrnih in 4 bronaste medalje. Že petič zapovrstjo je z najvišjo oceno „Grand prix" ocenila komisija vinjak „Župski rubin" iz Kruševca.

V komisiji za ocenjevanje vin, ki ji je predsedoval prof. ing. Miran Veselič, predstojnik inštituta za vinogradništvo in vinarstvo pri biotehnični fakulteti v Ljubljani, so bili zastopani degustatorji 11 držav in sicer Jugoslavije, Avstrije DR Nemčije, Bolgarije Češkoslovaške, Francije, Italije, Poljske, Romunije, Švice in ZR Nemčije. Skupno je komisija štela 15 članov.

V Welsu:

Avstrijski osrednji kmetijski sejem

V istem času kot v Ljubljani vinski sejem je v Welsu Avstrijski osrednji kmetijski sejem, ki bo danes prvič odprt kot mednarodni sejem, največja specializirana sejemska prireditev v območju EFTA in za mednarodnima kmetijskima sejmoma v Veroni in Novem Sadu največji kmetijski sejem v Evropi. Na tem sejmu bo poleg Avstrije zastopanih 10 držav, ki se bodo predstavile s posebnimi razstavami in 230 nadaljnjimi razstavljalci. Skupno pa bo sejem na svoji površini 40 hektarjev združil okoli 2000 razstavljalcev. Sejem bo odprl zvezni prezident Jonas.

Veliko zanimanje za Dunajski jesenski velesejem

Podobno kakor letošnji Avstrijski lesni sejem v Celovcu tudi letošnji Dunajski jesenski velesejem ni v stanju, da bi z razpoložljivim prostorom zadostil povpraševanju razstavljalcev. Ta primer znova potrjuje, da industrija in trgovina v vedno večji meri koncentrirata svoje interese na sejemske prireditve. Vsaka hoče videti na sejmu čim več svojih in sličnih eksponatov, kar je tudi razumljivo, če upoštevamo, da se konkurenca na mednarodnem in domačem trgu vedno bolj zaostruje.

Letošnji Dunajski jesenski velesejem bo trajal od 11. do 18. septembra in bo združil blizu 5000 razstavljalcev. 2727 jih bo prišlo iz Avstrije 2245 pa jih pričakujejo iz 28 držav Evrope, Azije in Amerike. Kakor vsak jesenski velesejem na Dunaju, bo imel tudi letošnji v „hali narodov" kolektivne razstave, ki jih bo priredilo 21 držav iz Evrope, Afrike, Amerike in Azije.

V primerjavi z ostalimi sejemskimi prireditvami v Avstriji je dunajski velesejem univerzalen sejem, medtem ko so ostali sejmi več ali manj že špecializirani na določena področja. Sejem bo zlasti osredotočen na tekstilije in modo, na tehniko v industriji, obrti in kmetijstvu ter na razne razstave in sejme s področja kmetijstva. Svojo posebno noto pa bo razumljivo dobil s kolektivnimi razstavami inozemstva.

Mimo tega je treba v zvezi s tem sejmom opozoriti še na paviljon iznajdb, kjer bodo takorekoč zastopane najnovejše iznajdbe z vseh področij gospodarskega in gospodinjskega življenja, zdravstva in opreme stanovanj. Zanimiva bo tudi razstava načinov parkiranja in transportnih pripomočkov. Kmetijstvo se bo predstavilo kar z 9 posebnimi razstavami s področja rastlinske proizvodnje, živinoreje in vinarstva. Na sejmu bo tudi poseben informacijski center, ki bo dajal informacije in priporočila za ustanovitev novih industrijskih obratov v naši državi. Spričo svoje pestrosti bo letošnji dunajski velesejem vreden obiska vsakogar, ki se bavi s trgovino in gospodarstvom.

Italijanska in sovjetska industrija avtomobilov

sta se sporazumeli za kooperacijo

Minuli teden so pristojni sovjetski krogi in predstavniki Fiatovega koncerna v Moskvi podpisali pogodbo za skupno gradnjo tovarne osebnih avtomobilov ob Volgi. Gradnja tovarne bo stala 800 milijonov dolarjev. Fiatov koncern bo v obliki desetletnega kredita h gradnji prispeval stroje in naprave v vrednosti 300 milijonov dolarjev. V Moskvi podpisana pogodba je doslej največji sporazum kar jih je omenjeni koncern sklenil s kakšno tujo državo.

Pri uresničenju te pogodbe ne bo sodeloval le Fiatov koncern, marveč tudi še druga večja italijanska industrijska podjetja. Tako bo n. pr. Olivettijev koncern dobavljal stroje za izdelavo orodja. Z gradnjo tovarne bodo pričeli še letos. Ko bo dograjena, bo njena letna zmogljivost znašala 400.000 avtomobilov nekoliko spremenjenega tipa Fiat 124 in 200.000 drugih avtomobilov skupne konstrukcije sovjetskih in italijanskih strokovnjakov. Gradnjo tovarne bodo vodili italijanski strokovnjaki.

Z dograditvijo nove tovarne avtomobilov se bo sovjetska proizvodnja osebnih avtomobilov močno povečala. Sedaj znaša letno 200.000 avtomobilov, do leta 1970 pa jo hočejo povečati na 700.000 do 800.000 avtomobilov.

Za sodelovanje s Sovjetsko zvezo pa se potegujejo tudi druge države Evropske gospodarske skupnosti. Najbolj aktivna med njimi je Zahodna Nemčija, ki hoče tudi z drugimi vzhodnoevropskimi državami priti do povečane blagovne menjave in gospodarskega sodelovanja. Do tega sodelovanja hoče priti po podobni poti, kot je prišel Fiatov koncern, namreč z dalekosežnimi investicijskimi krediti. V Bonnu nameravajo to sodelovanje razširiti tudi še na druga področja, pri čemer zlasti razpravljajo o možnostih sodelovanja z vzhodnoevropskimi državami pri tranzitnih poslih investicijskega in konzumnega blaga v prekomorske dežele.

PO ŠIROKEM SVETU

ANKARA. — Vzhodni del Turčije je prejšnji teden zajel val potresov. Strašna katastrofa je po nepopolnih podatkih zahtevala okoli 3000 človeških življenj, materialne škode pa trenutno sploh ni mogoče niti približno oceniti. Iz vseh predelov države in tudi iz tujine so na prizadetem področju na delu reševalne ekipe. Mednarodni Rdeči križ je pozval vse humanitarne organizacije po svetu, naj pošljejo ponesrečencem v Turčiji žetore, odeje, obleke in drugo pomoč. Vzhodni del Turčije je že leta 1939 zajel katastrofalen potres, pri katerem je zgubilo življenje 23.000 ljudi.

PARIZ. — Francoski predsednik de Gaulle bo v dneh od 30. avgusta do 2. septembra uradno obiskal Kambodžo. V tej zvezi v Parizu napovedujejo, da bo imel de Gaulle ob tej priložnosti v Kambodži „velik politični govor", ki se bo v glavnem nanašal na vietnamski problem. Menijo, da bo pojasnil stališče francoske vlade do vietnamskega vprašanja.

MOSKVA. — Ugledni britanski filozof Russell je poslal predsedniku sovjetske vlade Kosiginu posebno pismo v zvezi z vietnamsko vojno. Izrekel je mnenje, da bi morali vietnamskemu ljudstvu dati na razpolago vsa sredstva za obrambo pred ameriškim napadom. Predsednik Kosigin je v svojem odgovoru poudaril, da Sovjetska zveza daje in bo tudi naprej dajala pomoč demokratični republiki Vietnam za obrambo pred napadalci. Hkrati je Kosigin izrazil mnenje, da utegne stopnjevanje ameriške vojne v Vietnamu in razširitev napada na Severni Vietnam ustvariti neposredno nevarnost takega vojaškega spopada, ki bi presegel meje jugovzhodne Azije in ogrozil splošni mir.

ALŽIR. — Alžirska narodoosvobodilna fronta je objavila poslanico alžirskemu ljudstvu, v kateri je rečeno, da je Alžirija zdaj na zgodovinski prelomnici. Konec leta bodo v Alžiriji prvič volitve v lokalne organe ljudske oblasti in vzpostavljen sistem komun kot temeljev družbenega sistema. Druga revolucionarna akcija pa bo izvajanje agrarne reforme pod geslom „zemljo tistim, ki so se zanjo borili in ki jo obdelujejo".

BONN. — Dva ugledna predstavnika zahodnonemške socialdemokratske stranke, ki sta „zasebno" obiskala več socialističnih dežel, sta izrazila mnenje, da mora Zahodna Nemčija okrepiti stike in izboljšati odnose z vzhodno Evropo. Po mnenju obeh politikov, ki sta med obiski v vzhodnoevropskih deželah dobila vtis, da je Zahodna Nemčija v tem delu sveta močno izolirana, na vzpostavitev stikov s socialističnimi deželami ne bi smeli dolgo čakati, zlasti pa pri tem ne bi smeli postavljati karkšnihkoli političnih pogojev.

WASHINGTON. — V Ameriki pripravljajo posebne zakone, ki predvidevajo kaznovanje vsakega, ki kakorkoli ovira pošiljanje enot in orožja v Vietnam. Za take zakone so se pristojne oblasti odločile zaradi tega, ker se odpor proti vietnamski vojni čedalje bolj širi tudi med ameriškim ljudstvom, ki odločno zahteva, da je vojni treba napraviti konec. Med razpravami o novih zakonih je tako imenovani odbor za protiameriško dejavnost zaslišal tudi več oseb, pri čemer je prišlo do ostrih spopadov, ker so bili ugledni ameriški strokovnjaki mnenja, da je tako zaslišavanje sploh protiustavno.

ŽENEVA. — Skupina nevtralnih držav na ženevski razorožitveni konferenci je predložila spomenico, ki zahteva od Amerike in Sovjetske zveze, da ustavita podzemeljske jedrske poskuse. Spomenica Francije in LR Kitajske sicer ne omenja neposredno, vendar izraža zaskrbljenost, ker vse atomske države niso podpisale moskovskega sporazuma o prepovedi jedrskih poskusov v ozračju, vesolju in pod vodo.

RIO DE JANEIRO. — Brazilska vojaška vlada maršala Castela Branca se je znašla v težavah, ki jih je povzročil spor med vojaškimi voditelji in močnim liberalnim krilom brazilske katoliške cerkve. Na sestanku cerkvenih dostojanstvenikov so objavili manifest, ki „izreka obžalovanje in obsoja vso nepravičnost, storjeno proti delavcem, pritisk na delavski razred in kršitve delavskih zakonov". Manifest, ki ga je sprejelo več sto duhovnikov, poudarja „popolno solidarnost z delavci". Vojaški voditelji so manifest takoj prepovedali, vendar s tem ne morejo preprečiti podpore, ki jo liberalnemu krilu duhovnikov nudi brazilsko demokratično gibanje.

BEOGRAD. — Prihodnji mesec bo Jugoslavijo obiskalo več vodilnih osebnosti iz vzhodnih in zahodnih držav. V začetku septembra pride v Beograd norveške kralj Olav, 11. septembra bo sledil obisk francoskega zunanjega ministra Couva de Murvilla, v drugi polovici meseca bo prispel generalni sekretar sovjetske KP Brežnjev, konec meseca pa sta predvidena še obiska alžirskega predsednika Boumedienna in predsednika državnega sveta Vzhodne Nemčije Ulbrichta. Med temi obiski bo Jugoslavija utrdila svoje stike z raznimi državami, proti koncu leta pa bo predsednik Josip Broz Tito obiskal vrsto azijskih dežel.

DUNAJ. — Na povabilo vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze bo jutri odpotovala veččlanska delegacija avstrijskih parlamentarcev na obisk v Sovjetsko zvezo, ki bo trajal do 7. septembra.

WASHINGTON. — Priprave na zasedanje mednarodnega sodišča, ki bo na pobudo in pod predsedstvom angleškega filozofa Bertranda Russella sodilo ameriškim voditeljem kot vojnim zločincem, povzročajo v vodilnih ameriških krogih veliko zaskrbljenost. Vodja ameriške informativne službe je v tej zvezi izjavil, da „bo treba nekaj storiti" ter označil Russellov poskus kot „obžalovanja vreden".

BONN. — Kritike na račun zahodnonemškega kancleria Erharda se le naprej množijo in zajemajo čedalje širši krog tako v koaliciji FDP kakor tudi v Erhardovi CDU. Zdaj se je kritikom pridružil celo predsednik zahodnonemškega parlamenta dr. Gerstenmaier, ki je izjavil, da te kritike na račun Erhardove politike „nikakor niso slučajne". Kljub temu pa hoče Erhard vztrajati na svojem položaju ter je pod pritiskom kritik napovedal, da ne bo prostovoljno odstopil.

MNENJE DRUGIH

Kaj je naš skupni cilj?

V »Našem tedniku-Kroniki« z dne 11. avgusta 1966 toži pisec v. i. v uvodniku, da so se včasih dijaki in predvsem študentje bolj poglabljali v koroško manjšinsko problematiko. Pisec v. i. se sprašuje, »v kakšni meri vrši dandanes dijak oziroma visokošolec svoje poslanstvo med narodom, kako izpolnjuje naloge, ki mu pripadajo po njegovi izobrazbi in položaju, katerega zavzema med koroškimi Slovenci«.

Gotovo je več vzrokov, da se slovenski študent ne vključi zadostno v narodno delo. Ne bom našteval vseh vzrokov, zdi se mi pa potrebno, da zabeležim nekaj misli o enem važnem vzroku, ki zadeva predvsem dunajske študente.

Poudariti moram, da so se nekdaj srečavali slovenski študentje v slovenski domačnosti in prisrčnosti predvsem kot slovenski študentje, torej kot pripadniki manjšine. Vsakega študenta, ki je prišel na študentsko zborovanje ali sestanek, so vsi pozdravili kot svojca ne glede na njegovo svetovnonazorsko ali politično prepričanje. Tudi včasih so bili študentje svetovnonazorsko ali politično različno opredeljeni. To jih pa ni oviralo, da so se shajali kot Slovenci.

Študentje, ki so prihajali v visokošolska mesta, so vsepovsod ustanavljali študentske organizacije. Tudi naši predniki so ustanovili leta 1923 na Dunaju slovensko študentovsko organizacijo, današnji Klub slovenskih študentov na Dunaju. Temelj te organizacije je bila vrednota slovenskega materinega jezika, ki je tedaj bila sama po sebi razumljiva in nobenemu ni bila problem. Slovenski študentje so našli skupno pot, čeprav niso imeli vsi istih misli.

Težnjo po sodelovanju so občutili tudi študentje, ki so prišli študirat na Dunaj po drugi svetovni vojni. Zato so dali Klubu slovenskih študentov tudi idejno klubsko-politično podlago, namreč da je klub danes študentovska samostojna, demokratična, nadstrankarska narodna organizacija, ki temelji na vrednotah slovenskega materinega jezika. Prav v tem času sodelovanja je razvil Klub slovenskih študentov na Dunaju svojo najvažnejšo dejavnost.

Danes pa se mi včasih dozdeva, da je postala ta klubova podlaga nekaterim že problem ali da jim je celo kamen spotike. Teh ljudi pa ne smemo iskati v prvi vrsti med študenti, temveč nekje v ozadju. Te temne sile skušajo iz ozadja razbiti slovensko študentovsko edinost, prisrčnost in domačnost, ki je vogelni kamen vsega študentovskega delovanja.

Tudi Avguštin Malle se sprašuje v »Slovenskem vestniku« (12. 8. 1966, štev. 32), ali sploh morejo biti »v ozadju na delu tako močne sile, da bi mogle resno ovirati delo Kluba slovenskih študentov na Dunaju. Pa tudi: kakšno korist bi imele od tega svojega ravnanja?« Naprej piše Avguštin Malle v svojem članku: »Delo kluba je oviralo nadalje — in tudi to je treba povedati — dejstvo, da se je mnogo, da, vse preveč prepiralo o tem, ali bo sploh, in če, pod kakšnimi pogoji Klub slovenskih študentov sprejet v novi slovenski visokošolski dom Korotan«.

Vsak pameten človek bo priznal ogromno delo, ki ga je opravil p. Ivan Tomažič pri gradnji slovenskega visokošolskega doma na Dunaju. Sredstva za zidanje so dali dunajska občina, prosvetno ministrstvo in dunajska nadškofija (po APA, 29. 11. 1965). Nerazumljivo pa se mi zdi, zakaj se je sploh pojavilo vprašanje, ali bo nadstrankarska študentovska organizacija koroških Slovencev sploh dobila sedež v slovenskem nadstrankarskem študentovskem domu, ki je last Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Ta dom je namenjen koroškim slovenskim študentom in tudi podpore so bile dane v ta namen.

»Napetost, ki je zaradi tega vladala med študenti, je bila škodljiva in jo je bilo opaziti tudi pri delu kluba,« pravi dalje Avguštin Malle. Tudi tu je treba iskati važen vzrok, da se študentje prav dandanes manj posvečajo narodnemu delu.

Sodelovati se moramo naučiti že v mladih letih, da se bomo tudi pozneje pri važnih odločitvah in nastopih mogli pogovoriti prijateljsko z vsemi kot koroški Slovenci. Politiko sodelovanja ceni naše ljudstvo na Koroškem in tudi matična Slovenija jo priznava.

Slovenski študentje smo prišli v visokošolsko mesto, da si pridobimo strokovnega znanja za bodoči poklic. Slovensko študentovsko organizacijo pa imamo zato, da pospešujemo in krepimo narodne dobrine slovenske narodne skupine na Koroškem, da skrbimo za izobrazbo, ki odgovarja kulturnim prilikam in današnjim potrebam ter da gojimo družabnost med slovenskimi študenti na Dunaju. Svarim vse odgovorne ljudi pred zgodovinskimi posledicami, ki bi nastale, če bi razbili slovensko študentovsko življenje na Dunaju. To nikakor ne bi bilo manjšini v prid. Gledati moramo na to, kar koristi manjšini kot celoti, ne pa na to, kar koristi posameznim skupinam.

Dokler smo združeni v eni organizaciji torej v Klubu slovenskih študentov na Dunaju, kjer se spoštuje vsak kot posameznik, imamo jamstvo, da bomo dosegli večje uspehe. Če pa obstoja na Dunaju več slovenskih študentovskih organizacij, je nevarnost velika, da drug drugega ne bomo tako poznali in ga ne bomo tako spoštovali kot doslej, ko je bil v študentovski organizaciji vsak doma. Potem si bomo verjetno tudi pozneje v poklicu tuji in se ne bomo znali usesti za skupno mizo.

Upati je, da bosta zmagala zdrava pamet in trezno premišljevanje! Ali pa koroški Slovenci ne vemo, kaj je naš skupni cilj?

Miha Kulnik

Sto let Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti

Letos poteka sto let od ustanovitve Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, najvišje kulturno-umetniške in znanstvene ustanove jugoslovanskih narodov. Ta pomembni dogodek bodo v prihodnjih mesecih proslavili z raznimi slavnostmi in prireditvami, pri katerih bodo sodelovali zastopniki sorodnih ustanov iz mnogih držav sveta, zlasti pa seveda predstavniki znanosti in družbenega življenja iz vseh jugoslovanskih republik. Domača in mednarodna javnost pa je bila na ta pomembni jubilej opozorjena tudi s posebno znamko, ki prikazuje oba ustanovitelja akademije — škofa Josipa Jurija Strossmayerja ter prvega predsednika Franja Račkega.

Glavna proslava 100-letnice bo 10. in 11. novembra v Zagrebu. Razen predstavnikov akademij znanosti in umetnosti Srbije, Slovenije ter Bosne in Hercegovine, univerz in znanstvenih društev iz vse Jugoslavije ter najvišjih predstavnikov družbenega in političnega življenja se bodo tega jubileja udeležili tudi predstavniki kakih 450 nacionalnih akademij, univerz ter vodilnih znanstvenih in umetniških ustanov iz raznih krajev sveta.

Do takrat bosta v založbi Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti izšli dve pomembni publikaciji o njeni stoletni dejavnosti, ki v veliki meri pomeni tudi kulturno in umetniško zgodovino jugoslovanskih narodov v zadnjih sto letih. V svečani „Spomenici" bo podan pregled celotne dejavnosti, v posebni bibliografiji pa bodo objavljeni naslovi in povzetki blizu tisoč znanstvenih del, objavljenih v tem obdobju.

Poleg tega bodo jubilej akademije proslavili tudi še v drugih krajih, kjer pripravljajo pomembne kulturne in znanstvene manifestacije. V Krapini bodo odprli muzej v rojstni hiši Ljudevita Gaja, enega izmed ideologov in glavnih udeležencev nacionalnega in kulturnega preporoda Hrvatske. V Vinkovcih bo znanstveni zbor o doprinosu Slavonije k hrvatski književnosti, v Djakovu bodo prikazali vlogo škofa Strossmayerja, v Gorskem Kotaru pa bodo počastili Franja Račkega, prvega predsednika akademije. Podobne prireditve pa so predvidene tudi še v raznih drugih krajih, kjer bodo prav tako proslavili jubilej vodilne znanstvene in umetniške ustanove Jugoslavije.

V rojstnem domu Dostojevskega

Ob stoletnici romana „Zločin in kazen"

Pred sto leti je v »Ruskem vestniku« izhajal roman »Zločin in kazen«, ki še danes velja za najlepši opis trpljenja človeške duše, kar jih je kdajkoli zmoglo pisateljsko pero. Ideja o Razkolnikovu in njegovem zločinu Dostojevskemu takrat ni bila nova; že dalj časa se je ukvarjal z njo kot snovjo za samostojen roman. Po drugi strani pa je snoval zgodbo o Marmeladovem, o prostituirki Sonji. Oboje je združil z namenom, da napiše nekaj posebnega, najlepšega, kar premore. Že v letu izhajanja je sprožil roman velik odmev in ogorčene kritike. Ostal pa je vsemu navkljub in je še danes prav tako aktualen kot svoje dni. Menjajo se le prilike in načini zla, človek pa ostaja zmeraj samo človek s svojimi dobrimi in slabimi lastnostmi. In sliko tega človeka nam je Dostojevski naslikal v likih svojega velikega romana »Zločin in kazen«.

Pisateljev rojstni dom je danes muzej. Urejen je v sveh prostorih stanovanja pisateljevih staršev, v štirih velikih sobah in nekaj manjših prostorih. Razvrstitev muzeja je taka, da predstavlja vsaka soba zase obdobje iz pisateljevega življenja in ustvarjanja.

Soba pri vhodu je hkrati tudi uvodni del muzeja. Tukaj so vitrine s knjigami, življenjepisi, kritike. Predstavljeni so važnejši dogodki v življenju — mladost, življenje v Moskvi, odhod v Petrograd, oficirska šola in služba.

V drugem prostoru so prikazana dela »Bedni ljudje«, »Dvojnik«, »Bele noči« in »Netočka Nezvanova«, rokopisi, portreti in material o udejstvovanju pri petraševcih, zaradi katerega je bil najprej obsojen na smrt in potem »pomiloščen« na pregnanstvo v Sibiriji.

Tretji del je posvečen izgnanstvu (slike in skulptura iz katorge), kjer so nastala dela »Danjuškin sen«, »Selo Stepančikovo« in »Zapiski iz mrtvega doma«. Po štirih letih vrnitev v Petrograd in nastanek največjih del: »Ponižani in razžaljeni«, »Zločin in kazen«, »Zimski zapisi o letnih vtisih«, »Igralec«. Poroka z Ano Grigorijevno Snitkino, odhod v inozemstvo in velika romana »Idiot« ter »Besi«.

V četrtem delu so spomini iz poslednjih let življenja v Petrogradu ter nastanek »Dnevnika pisatelja« in romana »Bratje Karamazovi«. Poseben oddelek je posvečen pisateljevi smrti in njenem odmevu širom po svetu.

Ena stvar v muzeju napravi na obiskovalca gotovo najglobljí vtis: to je skulptura »Dostojevski v katorgi«. Nemo in strogo zre shujšano obličje nekam v daljavo, kot bi hotelo še nekaj povedati . . .

Mednarodni jezik esperanto

služi miru in prijateljstvu med narodi

Nedavni 51. svetovni kongres esperantistov v Budimpešti, na katerem se je zbralo okoli 4000 esperantistov iz vseh delov sveta, je znova potrdil važno vlogo tega mednarodnega jezika v prizadevanjih za mir in prijateljstvo med narodi.

Poseben uspeh so dosegli esperantisti v „letu mednarodnega sodelovanja", ki ga je razglasila OZN. Esperantske organizacije in posamezni esperantisti so s smotri leta mednarodnega sodelovanja seznanili najmanj 50 milijonov ljudi v 85 državah. Za peticijo OZN so esperantisti zbrali nad milijon posameznih podpisov ter podpisov 3700 organizacij z več kot 73 milijoni članov. S tem je splošna esperantska zveza manifestirala svojo podporo vsem iskrenim prizadevanjem za popuščanje mednarodne napetosti in zaupanje v mednarodno sporazumevanje, mednarodno sodelovanje in svetovni mir.

V okviru letošnjega kongresa je bila prirejena tudi tradicionalna „poletna esperantska univerza", kjer so znanstveniki različnih narodnosti predavali v esperantu o svojih temah. Prav tako pa se je odvijal tudi bogat kulturno-umetniški spored, pri katerem so sodelovale esperantske igralske skupine iz mnogih držav, ki so uprizorile dela raznih avtorjev. Posebno prisrčen pa je bil nastop mladih esperantistov iz 15 dežel treh kontinentov.

Novo gledališče – čudež tehnike

Že tretjič v teku enega stoletja je nemško mesto Darmstadt dobilo svojo novo gledališko hišo. Prva zgradba, ki je tedaj veljala za eno najlepših gledališč v Evropi, je pogorelo; zgradili so novo, katerega pa so leta 1944 uničile letalske bombe; na istem kraju so zdaj zgradili najsodobnejšo gledališko hišo, ki je po svoji arhitektonski zasnovi edinstvena na svetu in pravi čudež tehnike. Gradnja je stala 45 milijonov mark, vendar so pri tem upoštevani tudi še stroški za ureditev parkirnih prostorov, dovozov, parkov, skladišč in inventarja.

Naj navedemo nekaj tehničnih podrobnosti: velika dvorana novega gledališča ima 950 sedežev, manjša, namenjena posebnim slavnostim, pa 470. Oder predstavlja pravo revolucijo: iz klasičnega so naredili prostorninski oder, ki je dolg 20 metrov in obkroža prostor za gledalce. To je velik potisni oder z vgrajenim vrtljivim odrom. Vse igralske garderobe so v višini odra in tako lahko igralci v najkrajšem času pridejo na oder brez napornega in zamudnega vzpenjanja po stopnicah. Garderobe so vse opremljene s klimatskimi napravami. Prav tako arhitekti tudi niso pozabili tehnikov in gledališkega osebja; vse je urejeno tako, da umetniki zapustijo oder na enem koncu, na drugem koncu pa že pridejo tehniki, ki lahko brez velikih naporov in zamud časa zamenjajo scenarijo, saj imajo vse potrebno kar pri roki. V treh nadstropjih nad odrom so urejena počivališča in čitalnice, ki lahko služijo za dodatne garderobe in so še posebej zanimive zato, ker jih je mogoče doseči z avtomobilom.

Edinstveno rešeno je tudi vprašanje prometa. Pod gledališčem so zgrajene podzemske garaže (za 430 osebnih avtomobilov) z direktnim izhodom v gledališki foyer, medtem ko dohod za pešce vodi preko zelenih površin. Foyer lahko služi tudi literarnim večerom, umetniškim razstavam in podobnim prireditvam. Garderobe za obiskovalce so zgrajene tako, da ne more nastati gneča. Motorizirani gledalci pa se po predstavi lahko odpeljejo iz garaže po štirih stezah, od katerih dve vodita proti severu in dve proti jugu; s tem so se izognili običajni prometni zmešnjavi v mestu po končani prireditvi.

Že iz teh nekaj podatkov je razvidno, da so pri gradnji novega gledališča v Darmstadtu izkoristili vse dosedanje izkušnje in tako uredili poslopje, ki v vsakem oziru odgovarja sodobnim potrebam. Zato se Darmstadt upravičeno ponaša, da ima najsodobnejšo gledališko hišo, ki je vsekakor nekaj edinstvenega na svetu.

Kulturne drobtine

● Jutri se bo v Tacnu pri Ljubljani končal tečaj za učitelje in profesorje slovenskih šol tržaškega področja, ki ga tudi letos organizira republiški sekretariat za prosveto in kulturo SR Slovenije v okviru kulturnih izmenjav med Jugoslavijo in Italijo. Tečaja se udeležuje 30 šolnikov s tržaških šol, ki imajo poleg zanimivih predavanj o vzgoji in modernih učnih metodah na sporedu še obisk nekaterih šol v raznih krajih Slovenije. Kakor smo v našem listu že poročali, so italijanske oblasti priredile podoben seminar za učitelje italijanskih šol v Jugoslaviji.

● Pri londonski založbi Rockliff je izšla knjiga o Chopinu. Urednik Alan Walker je zbral eseje in analize številnih avtorjev, ki so pisali o tem velikem glasbeniku.

● V okviru proslav 800-letnice obstoja mesta pripravljajo v Slovenjem Gradcu mednarodno likovno razstavo pod naslovom „Mir, humanost in prijateljstvo med narodi", ki je zamišljena kot stalna razstava. Pripravljalni odbor je že doslej prejel prijave več kot 70 umetnikov iz 24 držav.

● V Burgasu v Bolgariji je bila druga balkaniada narodnih pesmi in plesov, na kateri so sodelovali folklorni ansambli iz Bolgarije, Romunije in Jugoslavije. Po festivalu so posamezne skupine gostovale še v raznih krajih Bolgarije.

● Na gradu S. Justa v Trstu je gostoval ansambel romunskega državnega gledališča. 90 članov ansambla se je na treh prireditvah predstavilo z revijo, za katero je ansambel na lanskoletnem mednarodnem tekmovanju v Parizu prejel prvo nagrado.

● V Vrsnem na Tolminskem bo 11. septembra velika Gregorčičeva proslava, ko bodo odprli novo urejeni Gregorčičev spominski muzej. Ob tej priložnosti bodo imeli svoj zbor tudi preživeli borci partizanske brigade, ki se je imenovala po velikem slovenskem pesniku.

● Danes se bo v Sofiji začel kongres balkanologov, na katerem bo sodelovalo okoli 1000 učenjakov in kulturnih delavcev iz 25 držav. Na kongresu, ki ga je podprla tudi UNESCO, bodo prebrali okoli 500 referatov.

● Prve dni septembra se bo na Ohridu zbralo kakih 200 jugoslovanskih in okoli 100 tujih slavistov na kongresu ob 1050-letnici smrti Klimenta Ohridskega, nadaljevalca dela bratov Cirila in Metoda ter utemeljitelja pismenosti med makedonskimi Slovani.

● V Burgasu v Bolgariji je te dni druga balkaniada narodnih pesmi in plesov, na kateri sodelujejo ansambli iz vseh balkanskih držav.

TEDENSKI SPORED POLETNIH KULTURNIH PRIREDITEV

● **BREZE:**

26. 8. — Hochwälder: **SVETI EKSPERIMENT**

27. 8. — Hochwälder: **SVETI EKSPERIMENT** (zadnja predstava)

Začetek predstav na Petrovi gori ob 20. uri.

● **LJUBLJANA:**

26. 8. — **ŽENSKI ZABAVNI ORKESTER** „Chiovini Marthe", Budimpešta

30. 8. — Ladislav Fialka **DIVALDO NA ZABRADLI**, Praga

31. 8. — **SATIRIČNI KABARET** „Metla 66"

Začetek predstav ob 20.30 uri v Križankah.

Po dveh poplavah

Drugič tekom leta dni stoji več tisoč naših sodeželanov pred posledicami silne vremenske katastrofe, kakršne naša dežela po obsegu prej že sto let ni poznala. Drugič tekom leta dni sočustvuje takorekoč s taistimi sodeželani prebivalstvo v deželi in državi ter preko njenih meja. Ne glede na svojo narodnost doprinaša svoje prispevke za omiljenje posledic, ki so jih pustile deroče vode in plazovi.

Obseg škode obeh katastrof je neizmeren. Kakršno številko bi navedli, ne bi mogli z njo zajeti njenega dejanskega obsega. Kar je bilo lani uničenega in porušenega, je predstavljalo veliko vrednost. S težkimi milijoni šilingov in s še več milijoni truda in znoja polnih delovnih ur, ki niso nikjer zapisane, kaj šele obračunane, je bilo v glavnem obnovljeno. In sedaj imajo takorekoč isti kraji spet podobo, ki so jo imeli lani po 4. septembru. Vse žrtve in vsa pomoč so medtem zgubile svojo vrednost. Kar je sodobna tehnika na posledicah prve katastrofe medtem odstranila in kar je bilo z njeno pomočjo obnovljeno, so sile narave znova zrušile v nekaj urah. Spet bo treba začeti znova, tokrat vendar z negotovostjo, ki je večja, kot je bila lani.

Pri tem se nehote vsiljuje vprašanje, ali je razum današnjega človeka, ki sprošča in kroti sile atoma in katerega tvorbe silijo že proti Luni, res še tako nebogljen, da ne more ukrotiti uničujoče sile hudournikov in plazov?

Krivični bi bili, če bi na to vprašanje pritrdilno odgovorili. Praksa nas namreč uči drugega. In vendar koreninijo vzroki teh dveh in podobnih katastrof nekje pri človeku današnjega časa, koreninijo v njegovih slabostih osvajanja narave za vsako ceno. Sodobni človek in njegova družba silita v daljave in višave ter rijeta po pobočjih gora, ne da bi se v potrebni meri brigala za zakone in ravnotežje narave, glavno da je delo hitro opravljeno in da čim manj stane. Kakor vsako, je treba tudi to veliko napako pri posegih v najpreprostejše zakonitosti narave drago plačati. Zadnji dve katastrofi kažeta, kako drago jo bo treba plačati v območju Visokih Tur in po Dravski dolini.

Čas je, za prizadete kraje in prebivalstvo je celo zadnji čas, da družba oz. njeni izvršni organi primejo vzroke katastrof pri korenini. Treba je, da na pristojnih mestih napravijo konec dosedanjemu besedičenju o ureditvi hudournikov, o obvarovanju pred plazovi in o varstvu narave. Treba je končno pripraviti v ta namen potrebna denarna sredstva in se lotiti sistematičnega dela, ne pa krpanja nastalih lukenj. Vsak čevelj prične prepuščati vodo najprej na zakrpanem mestu. Zato Visoke Ture ne prenesejo nobenega krpanja več, marveč morajo njihovi hudourniki dobiti »nov čevelj« na svoji poti v dolino, da bo Koroška pred njimi bolj varna, kot je bila doslej.

Škoda vremenske katastrofe minulega tedna je ogromna

Za normalizacijo življenja v prizadetih krajih je potrebna solidarna pomoč vseh ustanov in prebivalstva

Zdaleka še niso bile zaceljene rane, ki jih je gospodarstvu dežele prizadejalo neurje v času od 1. do 4. septembra minulega leta, ko smo bili prejšnji teden priče nove vremenske katastrofe, ki je po obsegu posledic marsikje še usodnejša od lanske. Vzhodna Tirolska je bila odrezana od sveta, na Zgornjem Koroškem so bili številni kraji Dravske doline do Beljaka pod vodo in Drava se je razlila širom doline. Reke Drava, Mela, Lieser, Zilja in drugi potoki so rušili mostove, ceste in železniške proge, na drugi strani pa so jih pustošili in zasipali plazovi, ki so zasuli tudi vrsto naselij in pokopali pod seboj številna poslopja.

Katastrofa zadnjega tedna je zahtevala na Vzhodnem Tirolskem in Koroškem 17 smrtnih žrtev, lanska jih je zahtevala 14. Materialna škoda gre spet v stotine milijonov šilingov in je še vedno nepregledna. Pri deželni vladi cenijo zgolj škodo na zveznih in deželnih cestah na 47 milijonov šilingov. Nič manjša ne bo škoda na občinskih cestah in cestah agrarnih skupnosti. Na vodogradnjah cenijo škodo na 95 milijonov šilingov, škodo na objektih za ureditev hudournikov pa na 32 milijonov šilingov.

Že samo ta škoda znaša okoli 175 milijonov šilingov. V tem znesku pa še ni zapopadena škoda, ki so jo utrpele zvezne železnice med Beljakom in Oberdrauburgom ter Mallnitzem, Dravske elektrarne na gradbišču pri Bistrici v Rožu, zlasti pa občine ter tisoči posestnikov, ki so jim voda in plazovi opustošili njihova poslopja, zemljišča in drugo imovino. Ta škoda, ki je docela skoraj ne bo mogoče ugotoviti in zajeti s številkami, gre gotovo v več sto milijonov šilingov, pri čemer odpade največji del na kmetijstvo, ki ga je neurje zajelo sredi žetve in spravila pridelkov. Spričo tega je mogoče z dokajšnjo gotovostjo trditi, da škoda letos ni manjša od lanske, ko so jo na Koroškem ocenili s 660 milijoni šilingov. Marsikje pa je še znatno večja, kot je bila lani.

Najbolj je bilo na Koroškem prizadejano območje Visokih Tur, Dravska dolina med Oberdrauburgom in Beljakom ter mesto Beljak, kjer je Drava v petek narasla na 6,97 metra, medtem ko je lani narasla le na 6,20 metra. Škoda zaradi poplav je zaradi tega letos večja. Od Beljaka navzdol so bile najbolj nevralgične točke gradbišče ÖDK Bistrica v Rožu ter območji Humperškega in Aninega mostu. Pri Želučah je Drava težko poškodovala novi most ÖDK, pri novem Humperškem mostu, ki je bil znova v nevarnosti, da ga odnese, so poplave segale gor do Kaple ob Dravi, pri Aninem mostu je spet preplavila okolico, most sam pa poškodovala na istem mestu kot lani. Do večje škode je prišlo tudi v Ziljski dolini in v območju Baškega jezera.

Še večjo škodo, kot je itak že, je v prvi vrsti preprečilo prebivalstvo prizadetih krajev, ki je že prestalo preizkušnjo lanskih poplav. Že od prvih ur nevarnosti bližajoče se katastrofe so se moštva gasilcev, orožništva in edinic vojske ter vodilne ekipe občin, okrajnih glavarstev in deželnih uradov z deželnim glavarjem S i m o in ostalimi člani deželne vlade na čelu borile z deročimi vodami in plazovi, evakuirale prebivalstvo, branile nasipe in mostove ter reševale, kar se je še rešiti dalo. V kraje največjih pustošenj so prihitele na pomoč tudi edinice vojske iz drugih zveznih dežel, o obsegu katastrofe pa so se na licu mesta prepričali zvezni prezident J o n a s in člani zvezne vlade.

Medtem so se koroške reke umaknile spet v svoje struge. Kar so marsikje pustile za seboj, navdaja človeka z grozo. Da se bo življenje v prizadetih krajih lahko spet čim prej normaliziralo, je potrebna vsestranska solidarna pomoč. Pozivu koroške deželne vlade po taki pomoči prebivalstva, podjetij in ustanov so se številna podjetja in ustanove odzvale že v petek. Tudi SR Slovenija je že v petek kakor lani ponudila koroški deželni vladi svojo pomoč. V torek sta zvezna in deželna vlada na svojih sejah razpravljali o nadaljnjih akcijah organizirane pomoči prizadetim krajem in prebivalcem.

Kakor lani in celo še bolj pa je potrebno, da se v akcijo solidarne pomoči vključimo vsi, zlasti tisti med nami, ki sta nam obe katastrofi prizanesli. Kar bo prizadetim sodeželanom najbolj pomagalo, je prispevek v denarju. Prispevke zbirajo Koroški hipotečni zavod na kontu številka 15.010 ter vse občine in okrajna glavarstva v deželi.

Po poti prvega avstrijskega bataljona

Na povabilo predsednika Zveze združenj borcev NOB Slovenije Franca L e s k o š k a - Luke sem se kot predsednik Zveze koroških partizanov udeležil 16. avgusta izleta v Belo krajino, kjer je bil 24. novembra 1944 ustanovljen prvi Avstrijski partizanski bataljon. Na izletu je predsednik Leskošek vodil avstrijskega generalnega konzula v Ljubljani dvornega svetnika dr. R i e s e n f e l d a po krajih, kjer je omenjeni bataljon vodil težke borbe z Nemci in belogardisti. Izleta se je udeležil tudi član GO ZZB NOB Stanislav Runko-Mišo.

Najprej smo obiskali veličastni spomenik v Žužemberku, v katerega granit so ob več kot tisočih imenih domačih partizanov vklesana tudi imena padlih avstrijskih borcev proti fašizmu. Pred spomenik je generalni konzul Riesenfeld položil venec. V Poljanah v Suhi krajini smo obiskali grob dveh članov CK KPA, ki sta kot partizana padla na Smuki. Pri kosilu v Dolenjskih toplicah je generalni konzul pripovedoval o svoji težki poti skozi leta fašizma. V Beogradu je kot avstrijski uradnik doživel strašni napad nemških bombnikov, ko je nemška vojska leta 1941 vdrla v Jugoslavijo. Pred Nemci se je umaknil proti Grčiji, kjer pa so ga ujeli Italijani in ga vrgli v koncentracijsko taborišče, kjer je živel dve leti. Po italijanski kapitulaciji je zopet ušel pred Nemci in se dva meseca skrival, živeč ob sami vegetacijski hrani, vsled česar je shujšal do skeleta. Tehtal je le še 47 kg, ko je prišel v stik z zavezniškimi silami, kjer so ga prevzeli Angleži v svojo službo.

V Tribučah, 7 km od Črnomlja, kjer je bil ustanovljen prvi avstrijski bataljon, je domače prebivalstvo priredilo prisrčen sprejem. V šolski sobi, kjer je bil omenjeni bataljon pred 22 leti ustanovljen, je avstrijskega generalnega konzula sprejelo domače prebivalstvo, le-ta pa se je v svojem nagovoru zahvalil slovenskim partizanom, da so v svoje vrste sprejeli njegove rojake. Dejal je tudi, da je ponosen na avstrijski bataljon, ko sliši, kako hrabro se je boril proti skupnemu sovražniku človeštva. Prisrčnost je bila tem večja, ker je generalni konzul govoril v srbohrvaščini.

Na izletu smo obiskali v Kočevskem Rogu tudi Bazo 20, kjer je bil glavni štab NOV in PO Slovenije in kjer ga sovražnik vso dobo borbe ni odkril. Njegove barake so lepo restavrirane in so v pravem pomenu besede zgodovinski spomenik slovenskega naroda.

Ob povratku v Ljubljano je generalni konzul dr. Riesenfeld zaključno dal znova izraza veselju nad prijateljskimi odnosi, ki se razvijajo med Avstrijo in Jugoslavijo ter dodal, da se je že kot uradnik deželne vlade zavzemal za take odnose med Koroško in Slovenijo.

Gašper

Nov Prešernov dom na Stolu

Skoraj bi rekli, da je v današnjem času povsem motoriziranega turizma in izletništva prav presenetljivo, kako številne množice vendar še najdejo pot v deviško naravo in do najvišjih vrhov naših gora, če jih tja vabi kakšno planinsko slavje. Tako je bilo v nedeljo tudi na Stolu, kjer se je zbralo blizu 2000 članov številnih planinskih društev in drugih prijateljev planin, da se udeležijo slavnostne otvoritve na starih temeljih zraslega novega Prešernovega doma. S svojo navzočnostjo so to pristno planinsko slavje počastili tudi podpredsednik Skupščine SR Slovenije in predsednik Planinske zveze Jugoslavije, dr. Marijan B r e c e l j, član CK ZKS Boris Z i h e r l in predsednik Planinske zveze Slovenije, dr. Miha P o t o č n i k. Slavnostni govorniki so po vrsti poudarjali pomen planinstva na splošno in še posebej pomen planinske postojanke na Stolu, kjer naj bi se kmalu lahko svobodno srečavali planinci z obeh strani bližnje meje. Vsi govorniki so izrekli tudi besede zahvale in priznanja vsem, ki so v katerikoli obliki doprinesli svoj delež za zgraditev doma.

Skupnega planinskega izleta, ki ga je priredilo Slovensko planinsko društvo Celovec k otvoritveni slavnosti na Stolu, se je udeležilo kar lepo število članov, še precej več navdušenih planincev s Koroške in celo iz drugih krajev Avstrije pa smo srečali na poti na Stol in pri prireditvi sami. Večina je prestopila mejo na Ljubelju in prišla preko Zelenice na Stol, manjša skupina pa je smela prestopiti mejo tam, kjer naj ne bi bilo pregrad za planince, marveč samo vezi. To je poudaril tudi predstavnik našega društva v svojem pozdravnem nagovoru ter izrazil z vsestranskim navdušenjem sprejeto željo, da bi bila tokratna toleranca oblasti na obeh straneh meje temeljni kamen za nadaljnjo utrditev iskrenega prijateljstva med sosednimi narodi in državami, ki si ga planinci in vsi, ki smo v območju naših planin doma, iz srca želimo.

Slavnostna otvoritev je bila povezana s planinsko veselico. Nastopili so godci in pevci z narodnimi, planinskimi in partizanskimi komadi, s čemer so se oddolžili borcem, ki so pred 20 leti padli pred staro Prešernovo kočo.

Poziv koroške deželne vlade

Spet so najhujša neurja zajela širne predele naše domovine in spravila prebivalstvo prizadetih predelov v stisko in skrbi. Ta stiska prizadene naše sodeželane tembolj, ker so bili tudi pri lanskih velikih poplavah prizadeti in ker so — navzlic vsej pomoči sodeželanov in navzlic svojim skrajnim naporom — komaj popravili in preboleli škodo, ki so jo tedaj utrpeli. Stiska, ki jo je ponovna naravna katastrofa sprožila po širnih predelih naše domovine, zahteva solidarno pomoč vseh deželanov, posebno tistih, ki od sil narave niso bili prizadejani.

Koroška deželna vlada poziva zaradi tega koroško prebivalstvo k pomoči!

Solidarnost, ki so jo v minulem letu pokazali vsi sloji koroškega prebivalstva, posebno krogi, ki se bavijo z gospodarstvom in podjetniki v naši deželi, kakor tudi združitev vseh ukrepov pomoči v Koroški akciji pomoči v stiski, sta bili lani najpomembnejši pogoj za naglo popravo škode in za obnovo. Tako apelira koroška deželna vlada ponovno na preizkušeno solidarnost vseh sodeželanov.

Vsak naj bi v tem času nevarnosti pomagal!

Kdor hitro pomaga, dvakrat pomaga!

Prispevajte v koroški sklad za pomoč v stiski, konto številka 15.010 pri Koroškem hipotečnem zavodu, pri vseh občinah in vseh okrajnih glavarstvih v deželi!

KOLEDAR

Petek, 26. avgust: Celerin
Sobota, 27. avgust: Jožef Kal.
Nedelja, 28. avgust: Avguštin
Ponedeljek, 29. avgust: Obglav. J. Kr.
Torek, 30. avgust: Roza
Sreda, 31. avgust: Rajmund
Četrtek, 1. september: Egidij

O B J A V A

Na Državni gimnaziji za Slovence v Celovcu so 12. septembra 1966 ob 8. uri ponavljalni izpiti.

V torek 13. septembra so sprejemni izpiti za prvi razred. Prijave ali vsak četrtek od 8. do 10. ure v šolski pisarni ali pa pismeno na naslov: Direktion des Bundesgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22. Potrebni dokumenti so rojstni list, dokaz avstrijskega državljanstva, zadnje letno spričevalo po uspešno opravljenem 4. šolskem letu na ljudski šoli.

V sredo 14. septembra je od 14. do 16. ure vpisovanje za vse razrede, v četrtek ob 9. uri začetna služba božja in ob 13.15 prvi redni pouk.

Ravnateljstvo

Pomoč z vseh strani

Na poziv deželne vlade k solidarni akciji pomoči v stiski se na kontu številka 15.010 pri koroškem hipotečnem zavodu stekajo dan za dnem novi prispevki prebivalstva, podjetij, organizacij in ustanov v deželi. Med njimi je tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem na ta konto vplačala prispevek 5000 šilingov.

Med prvimi, ki so s prispevki priskočili na pomoč, je bila koroška delavska zbornica, ki je že v petek prispevala 100.000 šilingov. Isti dan je sindikat gradbenih in gozdnih delavcev vplačal prispevek 20.000 šilingov, Shell Austria AG pa je prispevala 22.000 litrov letalskega bencina. Mesto Celovec je prispevalo 500.000 šilingov in zagotovilo nadaljnjo materialno pomoč. Zbornica obrtnega gospodarstva je prispevala 150.000, koroška zveza občin 135.000, zveza industrialcev pa 100.000 šilingov.

Pri osebnih prispevkih stojijo na prvih mestih deželni glavar Sima z 10.000, njegov namestnik dr. Kerstnig s 4000 in deželni svetnik Suchanek s 3000 šilingi. Uslužbenci deželne vlade so sklenili, da bodo na ta konto prispevali 1 % svojih mesečnih plač.

Posebne akcije pomoči organizirajo koroška kmetijska zbornica, sindikalna zveza, zbornica obrtnega gospodarstva, protestantska cerkev na Koroškem in Caritas. Avstrijska uprava mineralnih olj in številna druga podjetja pomagajo s svojim strojnim parkom, v Dellachu v Dravski dolini pa od torka naprej pomaga tehnična ekipa 34 mož iz Slovenije. Mesto Dunaj je poslalo 50 mož z 32 vozili in 52 m dolgim pomožnim mostom. Tudi Graz je že v torek poslal na pomoč svojo tehnično ekipo.

Cirkus Busch na Koroškem

Cirkus Busch iz Berlina skupaj s cirkusom Roland iz Bremena gostuje na Koroškem v času od 29. avgusta do 4. septembra. V Beljaku so predstave od 29. do 31. avgusta, v Celovcu pa od 1. do 4. septembra 1966.

Uprava cirkusa opozarja na pocenjene vstopnice za uslužbence podjetij in njihove svojce, če te naročijo potom obratnih svetov. V tem primeru znaša popust 40 odstotkov.

Zaspanci niso utrujeni, samo leni so . . .

Nenavadni ugotovitvi:

■ Preveč spanja velikokrat zmanjša človekovo zmogljivost, manj spanja zmogljivost poveča.

■ Ropot pomaga premagati utrujenost — zmogljivost se poveča.

Naj se zdita utgotovitvi še tako neverjetni, psihologi z univerze v Cambridgeu so ju dokazali. Za dokaz so rezultati desetletnih poskusov z angleškimi vojaki.

Če v Cambridgeu vprašate po »hiši brez sna«, vam znajo odgovoriti vsi — tudi otroci. Pokažejo vam mrko stavbo v zakotni ulici. Na vratih je napis »Medical Research Council«. Tukaj delujejo psihologi, ki se ukvarjajo z uporabno psihologijo.

In če v univerzitetnem mestu vprašujete še naprej in bi radi izvedeli, kaj nameravajo psihologi odkriti, vam vedo povedati, da bi radi dokazali, da je najbolj zdravo spanje — kinkanje v pisarni.

Informacija ni preveč točna. Znanstveniki — sosedje »hiše brez sna« — jo popravijo: Zdravniki in psihologi so imeli različna mnenja o vplivu spanja na kvaliteto dela. Svojih mnenj pa niso mogli dokazati, ker dokaznega gradiva sploh ni bilo. Zato industrija in znanost pozdravljata raziskave v Cambridgeu, za katere se je odločila angleška admiraliteta.

Šele dr. Sunne Broadbent nam raziskave natanko razloži:

»Trudimo se, da bi ugotovili, pod kakšnimi pogoji lahko ljudje kar najbolje delajo, kdaj je njihova zmogljivost največja. Ker spanje gotovo vpliva na zmožnost dela, smo začeli raziskovati, kdaj se začne kvaliteta dela zmanjševati, medtem ko smo registrirali trajanje budnosti in smo merili hitrost reakcij.

Za vsako področje raziskovanja smo si izbrali skupino pa 12 pripadnikov vojne mornarice, starih med 18 in 30 leti. Mladi možje so se prostovoljno javili in so se obvezali, da med šesttedenskimi poskusi določen čas ne bodo spali.«

POSKUS OD PONEDELJKA DO SREDE

Skupina preskusnih oseb živi in dela v bližini laboratorija.

Dan pred poskusom jim pojasnijo, kako bo eksperiment potekal. Naloge, ki jih bodo opravljali, se smejo učiti samo enkrat in le pet minut.

Prve naloge niso posebno zahtevne. Mornarji igrajo popularno igro iz pivnic »darts« ali šah. Postopoma postajajo vaje vedno težje.

Poskuse opravljajo vsak dan ob istem času. Osebe, ki ne spijo, ostanejo budne v troje in pod nadzorstvom psihologa se lahko zabavajo, kakor želijo.

V sobi za poskuse je nameščeno pet kovinskih kontaktov, s katerimi je povezanih pet žarnic. Ko se ena žarnica prižge, se mora preskusna oseba s palico kar se da naglo dotakniti ustreznega kontakta. Če se dotakne pravega kontakta, žarnica ugasne in se prižge druga.

Tako postopek ponavljajo pol ure. Preskuševalec beleži napake in zadetke, registrira čas iskanja pravega kontakta.

Prvi dan poskusov se ob vsaki napaki oglasi zvonec in vsako obotavljanje, ki traja več kot eno in pol sekunde, spremlja brnenje. Vsakih pet minut objavi vodja poskusov po zvočniku rezultat in ga primerja z uspehom prejšnjih pet minut. Naslednjega dne objavijo končni rezultat preiskusa.

»Najdaljši poskus, ki smo ga do sedaj opravili,« pripoveduje učenjak, »se je začel v ponedeljek zjutraj, trajal ves dan in noč. Brez odmora smo ga nadaljevali ves torek in naslednjo noč pa še vso sredo. Trajal je torej tri dni in dve noči.

Pri tem smo ugotovili, da po 30 urah brez spanja zmogljivost popusti že po 25 minutah dela in da se ne popravi, tudi če je prostor ogrevan in če dovolimo odmore«.

Drugi poskusi naj bi pokazali, če se vpliv pomanjkanja spanja spremeni v primeru, da poskusna oseba nalogo bolje pozna. Zato so z vsakim mornarjem vadili dva tedna, enak program ponavljali še naslednja dva tedna in natanko enake eksperimente ponavljali tudi peti in šesti teden.

Pokazalo se je, da se je v zadnjih tednih zmogljivost zmanjšala.

POHVALA JE POŽIVILO

Povprašajmo znanstvenike, če so poskusi potrdili nekatera utrjena mnenja?

Dr. Broadbent odgovarja:

»Do sedaj so bila v veljavi najrazličnejša mnenja, pa čeprav je manjkalo dokazov. Mi smo si izbrali nekatera od teh mnenj in jih poskusili dokazati«. »Na primer?«

»Ena od takšnih trditev je bila: pomanjkanje spanja vodi v slabše delo. Toda pokazalo se je, da je ta slabi vpliv nespečnosti pri mnogih ljudeh manjši, če gre za zelo zanimivo in napeto delo. Če spremlja delo močan trušč, se vpliv zaradi nespečnosti zmanjša. Trušč ne utruja samo, ampak lahko napravi človeka tudi bolj svežega.

Potem smo se odločili za bolj zahtevne preskusne naloge. Pri tem se je pokazalo, da nekateri bolje delajo, če niso spali. Človek, ki se nagiba k prenapetosti, zmore več, če ni naspan.«

Pribijemo lahko: Velikokrat preveč spanja slabo vpliva na delovno zmogljivost.

Utrujenost zaradi neprespane noči je moč v veliki meri odpraviti, če preskusni osebi občasno sporočimo rezultat opravljenega dela.

Tako je dokazano, da je spodbujanje poživljajoče zdravilo.

NAČRTI ZA PRIHODNOST

Psihologi iz Cambridgea se v prihodnosti ne nameravajo ukvarjati samo z zmogljivostjo v zvezi z utrujenostjo, ampak bi radi ugotovili, kako spanje ob različnem času vpliva na kvaliteto dela. Posebej jih zanimajo ljudje, ki delajo včasih podnevi, včasih ponoči — piloti, železničarji, policisti, zdravniki, novinarji. Avtomacija, ki bo v prihodnosti v vedno večji meri osvojila proizvodnjo, bo tudi terjala vsak dan več delavcev na izmeno, ker bo bolj gospodarno, če bodo dragi moderni stroji delali nepretrgano 24 ur.

Ali veste . . . ?

● da je koran zbornik verskih in državljanskih predpisov, ki jih je, kakor učijo muslimani, objavil človeštvu Alah po Mohamedu. Je podlaga celotnemu nauku mahamedanske vere.

● da so bob težke, zelo močne sani, ki se uporabljajo za tekmo. Prve športne bobsani je imel ameriški diplomat Townsend 1860 v Sant Moritzu v Švici. Bil je lesen, iz dvojnih sani, z napravo za vodenje. Za tekme za bob je potrebna posebna vprega. Bob pa je zdaj že kovinast in je lahko dvo ali štirisedežen.

● da so biofori najmanjša nevidna bitja, ki sestavljajo protoplazmo.

● da so sirene morske krave, posebna vrsta morskih sestalcev. Čeprav živijo v morju in so po svoji zunanjosti podobne kitom, se vendar od njih zelo razlikujejo. Zadnje okončine so zakrnele. Uporabno je njihovo mesto, mast in koža. Siren je danes le še nekaj vrst.

ZANIMIVOSTI

● V Švici so konstruirali nov prenosen žaromet, s katerim lahko osvetlimo iz daljave 260 metrov površino, veliko 60 krat 60 metrov. To visoko zgoščenost je omogočil poseben hladilni sistem. Nova naprava je posebno primerna za osvetljevanje cestnih in gradbenih delovišč, kakor tudi za projiciranje na daljavo svetlobnih znakov, reklam, napisov in podobnega.

● Na tržišče so dali priročno varilno napravo. Ta je tako majhna, da jo je moč spraviti v aktovko in jo prodajajo z žico za priključek na 220-voltni električni tok, elektrodo in zaščitnimi očali. S to varilno napravo lahko opravimo vsa hišna popravila pozimi pa jo lahko uporabimo za taljenje zamrznjenih vodovodnih cevi.

● V Ameriki sta dva zdravnika odkrila novo metodo za zdravljenje srčnega infarkta. Ta metoda sloni na elektroniki. — Pri tej bolezni povzroči nenadno skrčenje krvnega ožilja, ki obdaja srce, trenutno pomanjkanje krvi v srcu, kar lahko povzroči smrt. Nova elektronska metoda omogoči črpanje krvi v srce med napadom, obenem pa tako prepreči razpadanje tkiva. Po tristopetdesetih uspešnih preizkusih na živalih so prvič uporabili ta postopek tudi pri človeku. Na elektronski sistem so priključili nekega 67-letnega moža, ki pa je po srčnem infarktu živel še 24 ur. Autopsija je ugotovila, da je smrt povzročila pljučnica, medtem ko srčna mišica ni kazala nobene akutne okvare.

● V bolnišnici St. John v Pittsburgu (Pennsylvania, ZDA) so zgradili elektronske možgane, ki hranijo v „spominu" prav vse do sedaj poznane simptome kateregakoli strupa, pa naj se ta uporabi na kakršenkoli način. V primeru nejasnosti o sestavi strupa, s katerim je bila določena oseba zastrupljena, lahko ta stroj ugotovi na podlagi zdravnikovega sporočila o znakih, ki jih kaže zastrupljenec, za kateri strup po vsej verjetnosti gre, obenem pa tudi takoj določi protistrup.

Juhe iz petroleja

Znanstveniki, ki se ukvarjajo s problemom lakote na svetu, so prepričani, da bo že v bližnji bodočnosti mogoče izdelovati juhe ali sladoled iz — petroleja.

Tako je razvidno iz članka, ki ga je objavila znana ameriška revija. Avtor članka zatrjuje, da bi lahko bila svetovna proizvodnja živalskih beljakovin najmanj dvakrat večja, če bi gojili kvas na ogljikovih hidratih, ki bi jih pridobivali z petroleja. Ker v prehrani prebivalstva v nerazvitih deželah primanjkuje predvsem beljakovin, bi lahko imelo to odkritje izreden pomen.

Za gojenje kvasa, ki bi omogočilo 20 milijonov ton beljakovin, bi bilo potrebnih le 40 milijonov ton petroleja (povprečna letna proizvodnja petroleja na svetu znaša okoli 1250 milijonov ton). Petrolej je sorazmerno poceni, lahko ga je prevažati in v že obstoječih rafinerijah bi lahko dogradili poseben oddelek za gojenje kvasa.

Neka skupina raziskovalcev je že ugotovila, da se kvas mnogo bolje in hitreje razvija, ko doseže petrolej v predelanem procesu stopnjo med parafinom in oljem za mazanje; droži so se hranile predvsem s parafinom, pri čemer je nastala tekočina, ki jo je moč uporabiti za gorivo za Dieslove stroje in za gretje stanovanjskih prostorov.

Očitno je, da bo treba od prvih poskusov do industrijske proizvodnje rešiti še mnogo problemov.

Da bi, na primer, dobili kvas iz ogljikovih hidratov na bazi petroleja namesto sladkorja, moramo petrolej nenehno hraniti v vodi, kar je pri večjih količinah precej težko. Po drugi strani je potrebno dobavljati kisik in namestiti ohlajevalni sistem. Toda v ugodnih razmerah je moč dobiti iz kilograma petrolejskih ogljikovih hidratov en kilogram kvasa, to je dvakrat več, kot bi ga dobili iz sladkorja.

Tako dobljene beljakovine se v ničemer bistveno ne razlikujejo od naravnih beljakovin v mesu, ribah, perutnini ali kvasu iz sladkorja. Očiščene imajo obliko praška ali belih kepic brez posebnega okusa ali vonja.

Kače čuvajo zaklade

Neka londonska banka je uvedla nov sistem zaščite svojih trezorjev pred vlomi in krajami: v štiri trezorje svojih podružnic na področju Londona je zaprla po štiri metre dolge udave.

Idejo za ta »sistem« je dal stari lovec tropske divjadi Bill Farquar Moody. Udave v trezorjih hranijo z mišmi in morskimi prašički. Direktor ene od bančnih podružnic je izjavil: »Kdor bo tvegal vlom, bo neprijetno presenečen . . .«

Bil Moody namerava svojo idejo uporabiti tudi za zaščito avtomobilov pred tatovi. »Zvita kača na avtomobilskem sedežu,« je dejal, »gotovo ne bo pritegnila nobenega vlomilca.«

Ni pa pojasnil, kako bo kača ločila vlomilca od lastnika avtomobila.

Janez Švajncer: 25

Streli NA MEJI

Fant se je za ženitev oblekel v lepo črno obleko. Hlačnice si je nekoliko zavihal, da jih ne bi umazal do glavne ceste. Presenečen je obstal pred napeto vrvjo.

Miha je kot najstarejši spregovoril: „Piti moramo na tvoj račun."

Vinko je pridržal roko v žepu in njegov oče, mati in ostali svatje so začudeni stali za njim.

„Saj bom še prišel nazaj," je odgovoril in še bolj zardel v lice.

„Fantje so vedno plačevali, kadar so se ženili v drugo vas."

Bolj kot Vinku je bilo žal denarja njegovemu očetu. „Ne norite! Bodite pametni in nas pustite mimo. Mudi se nam."

„Za Vinka se vam ne sme zdeti škoda denarja," se je vmešal Močnikov Peter in gledal po veselih svatih.

„Nate in se napijte," se je omehčal Vinko in vrgel dve sto dinarjev na mizo.

„Tako je prav. Zdaj le pojdite dalje." Miha je zavriskal in odvezal vrv.

Najbolj radovedni vaščani, med njimi seveda Majerič, so postajali pred cerkvijo in čakali svate. Toda nemalo so ostrmeli, ko je avtomobil odpeljal ženina in nevesto s pričama v mesto. Domača cerkev jima je bila premalo; poročila sta se v frančiškanski v Mariboru.

Nazaj grede se je Vinko zadržal na svojem posestvu. Zidarji so tega dne pripeli smrekov vršiček s pisanimi trakovi na ostrešje nove zgradbe.

„Štefka, kmalu se bova vselila v najin dom?" se je zasmejal.

Nedaleč od stavbišča je skupina delavcev izkopavala zemljo.

„Kaj ti delajo na najinem gruntu?" je hotela vedeti.

„Bunker gradijo. Jezi me, da prav na najini zemlji. Pravijo, da se moramo pripraviti, če bi nas Hitler napadel. Od mesta do meje gradijo bunkerje." Zaničljivo je pripomnil: „Škoda za delo. Le kaj bodo naši napravili. Premalo jih je, da bi se postavili Hitlerju po robu."

Šofer, ki je z zanimanjem poslušal Vinkovo razlaganje, je pribil: „Mi ne bi bili tako slabi, če bi bili enotni. Naše stranke se za prazen nič grizejo med seboj in to je nevarno. Šele ko se bomo bolj razumeli, bo bolje."

Prezirljivo je pogledal šoferja: „Vseeno mi je. Oženil sem se, grunt imam, ljudje pa naj delajo, kakor se jim ljubi." In obrnjen k Štefki: „Midva si bova že znala pomagati."

„Bova", je odgovorila ona in se naslonila na njegovo roko.

31

Temni oblaki na severu so napovedovali nevihto. Vas ob meji se je zagrinjala v molk. Majerič je hitel z grebljico na rami od meje proti vasi in se oziral po nebu. „Je pač aprilsko vreme," si je dejal in jo mahal z dolgimi koraki. Domov ni hotel iti, ker še ni zvedel nič takega, kar bi bilo vredno povedati ženi. Ta ga je vedno spraševala o novicah. Od hiše ni šla nikamor, s Cmagerjevo Katico, ko jo je spet vzela pod streho, tudi ni mogla govoriti kot z odraslim. Najbolj jo je vznemirjalo, koliko je bilo resnice na tem, da Nemci zapuščajo državo in se selijo v tretji rajh, ker Hitler tako zahteva. Ponoči pa gorijo hiše teh pobeglih Nemcev, da se človek ne more več spoznati, kako in kaj bo.

Majerič je bil razburjen še od prejšnjega dne. Financar Mojzer mu je povedal, da so na meji ubili ponoči dva nemška stražnika. Esesovci in gestapovci so nato preiskali vso mejo, ne da bi našli kaj sumljivega. Zato so tembolj govorili, da so storilci prišli čez mejo iz Jugoslavije in se po uboju vrnili nazaj. Na obeh straneh meje so podvojili straže in nemška komanda je naročila svojim, naj streljajo takoj na sumljive osebe.

Tistih petdeset ali sto metrov ceste pred zapornico na meji se ni več dotaknil. To je bila zanj mrtva cona, ki jo je izločil iz svojega delokroga. Kdo ve, če ga nemški stražniki ne bi vzeli na muho in mu meni nič tebi nič pognali kroglo. On pa je vendar moral ostati banovinski cestar, skrbeti za red na cesti in za novice v vasi.

Počasi se je napotil v Mačkovo gostilno. Moral je popiti kozarec vina, da bi pozabil na vse hude misli.

„K dežju se pripravlja," je ogovoril Mačka, ki je sam sedel v gostilni in prebiral „Slovenca".

Župan je pogledal iznad časnika. „A, ti si? Si se zbal, da bi se zmočil? Na, poglej, pa boš pozabil na dež. Pomolil mu je časnik pod nos.

Pred očmi mu je zaplesal naslov: Ali bo vojna? Debele in mastne črke so grozeče strmele vanj. Od razburjenja se je naslonil na mizo. V glavi mu je rojilo toliko misli, da dolgo ni našel pametne besede. Nato je s topim obrazom vprašal: „Povej, kako misliš o tem ti, ki si naš župan?"

Maček je znova nagnil kupico vina. Odkar so ljudje napovedali to in ono in so vedno bolj začeli uhajati čez mejo, se včasih kar ni mogel več znajti. Zdelo se mu je, da bo vendarle prišlo do vojne, sicer ne bi toliko govorili o Hitlerju. Nekajkrat se je celo zgodilo, da so narisali ne-

Za uspešno govedorejo potrebujemo še več silosov

Vsak govedorejec, ki hoče od svoje goveje črede doseči dohodke, kakršne mu po dosedanjih rejskih dosežkih lahko daje, ve, da brez siliranja goveje krme in brez krmljenja goveje živine s silažo teh dohodkov ne bo dosegel. Brez siliranja in brez silaže v naših gospodarskih pogojih ni mogoče doseči, da bi krave dajale na leto 4000 kg mleka in da bi v 18 do 20 mesecih bikci prirasli na težo 500 do 600 kg.

Ker se bomo po malem lotili glavnega siliranja goveje krme, siliranja silažne koruze, hočemo v naslednjem nekoliko podrobneje pogledati, kako se je v zadnjih letih v naši državi razvijalo silosno gospodarstvo in kako daleč se je krmljenje živine s silažo v kmečki praksi že uveljavilo.

S siliranjem ali konzerviranjem goveje krme potom kisanja sta se v naši državi kmetijska znanost in praksa pričela baviti pred približno 40 leti. Prva inventura silosov v državi leta 1926 je pokazala, da je bilo tedaj po vsej državi raztrešenih le 30 silosov za govejo krmo. V naslednjih dvanajstih letih se je njihovo število dvignilo na 3000. Po večini so bili to monolitni stolpni silosi iz železobetona, kakor so še danes v praksi uveljavljeni. Leta 1938 je takratni režim silogradnjo močno pospešil. Z izdatnimi podporami je bilo v tem letu zgrajenih širom Avstrije 11.000 novih silosov, katerih prostornina je znašala okroglo 260.000 kubičnih metrov. Ker so bili kmetje s postopkom siliranja premalo seznanjeni in ker je pozneje primanjkovalo ustreznih strojev za siliranje in tudi ljudi, ki bi te stroje nadomestili, je prišlo siliranje na slab glas. Njegov pomen smo pričeli šele spet ceniti v letih, ko smo prišli iz obveznih oddaj mleka in živine na normalno tržno gospodarstvo, v katerem smo šiling iz dneva v dan bolj potrebovali za obnovo in modernizacijo svojih kmetij.

škem povečal le za 19 %, se je na Zgornjem Avstrijskem povečal za 27 %, na Štajerskem za 29 %, v Salzburgu za 35, v Vor-

Leta 1951 je število silosov za govejo krmo v naši državi znašalo 39.500, razpoložljivi silosni prostor pa je presegel 1 milijon kubičnih metrov. Od tega časa naprej je število silosov v stalnem naraščanju. Do leta 1960 se je njihovo število skoraj podvojilo. 1. julija 1960 so jih našteli nekaj nad 74.200 s skupno 2 milijona kubičnih metrov razpoložljivega prostora. Koncem minulega leta se je razpoložljivi silosni prostor približal na 2,5 milijona kubičnih metrov. Vsa povojna leta je konstantno naraščal za okroglo 100.000 kubičnih metrov letno. Po razpoložljivem silosnem prostoru na odraslo govedo stoji kmetijstvo našen države s 1,4 kubičnimi metri na govejo živalsko enoto za danskim kmetijstvom na drugem mestu v Evropi.

●

Kakor je ta razvoj v naši državi razveseljiv, sodobnega kmetovalca in družbe še ne more zadovoljiti. Nedvomno je razveseljivo, da imamo v povprečju že 1,4 m³ silosnega prostora na govejo živalsko enoto na razpolago in da je v zadnjih 15 letih število kmetij, ki imajo silose, naraslo od 35.000 na 60.000. Če pa upoštevamo, da je naša država po večini pokrajina, ki je v kmetijski proizvodnji vezana na travništvo in na govedorejo, potem s sedanjim številom kmetij, ki imajo silose, ne moremo biti zadovoljni. Zadovoljni ne moremo biti predvsem zaradi tega, ker je v istem času število kmetijskih traktorjev v naši državi naraslo na 200.000, tako da ima v povprečju že vsaka druga kmetija svoj traktor, medtem ko ima silos komaj vsaka šesta kmetija, čeprav s pomočjo silosa po najcenejši poti povečamo dohodke kmetije.

●

Na Koroškem v pogledu na razpoložljivi silosni prostor prednjačimo pred vsemi ostalimi zveznimi deželami. Leta 1951 je na govejo živalsko enoto na Koroškem odpadlo ¾ m³ silosnega prostora, leta 1960 že 1,8 m³, leta 1965 pa dobra 2 m³. Če pa primerjamo porast silosnega prostora v deželi s porastom po drugih zveznih deželah, vidimo, da pri nas zadnja leta ne narašča tako, kot drugod. Medtem ko se je razpoložljivi silosni prostor v zadnjih petih letih na Koroarlbergu za 40, na Tirolskem pa celo za 50 odstotkov.

Nezadovoljni z razpoložljivim silosnim prostorom v deželi tudi ne moremo biti zaradi tega, ker se je število kmetij, ki imajo silose med letom 1951 in 1960 pomnožilo le za 92 %, medtem ko se je na Štajerskem pomnožilo za 117 %, na Zgornjem Avstrijskem pa celo za 148 %. Od skupnega števila kmetij na Koroškem jih ima komaj ena petina zgrajene silose, kar je absolutno premalo. Premalo zaradi tega, ker so pri nas redka leta, ko lahko seno in otavo spravimo brez večjega dežja pod streho. Premalo pa končno tudi zaradi tega, ker nam pričenja vsled intenzivacije proizvodnje krme primanjkovati prostora za njeno skladiščenje in ker vemo, da nas pride kubični meter silosnega prostora pri gradnji dosti cenejši, kot kubični meter prostora na skednju, ki ga moramo povečati, če silosa ne gradimo.

Ljubiteljem domačega vrta priporočamo:

Naš vrt

mesečnik za vrtnarstvo in sadjarstvo

Pri državni založbi v Ljubljani izhaja od januarja naprej mesečnik za vrtnarstvo in sadjarstvo »Naš vrt«. Doslej je izšlo 8 številk tega mesečnika. Letna naročnina znaša 3500 dinarjev. Naročnike za list zbira sekretariat Slovenske kmečke zveze, kjer si ga interesenti tudi lahko ogledajo.

»Naš vrt«, je strokovni časopis za vrtnarje in sadjarje, za kmečke gospodinje, za lastnike hišnih vrtov, za ljubitelje narave in za vsakogar, ki ceni kulturno urejen dom. V tem strokovnem časopisu se oglašajo najvidnejši slovenski strokovnjaki na področju vrtnarstva in sadjarstva ter varstva rastlin. Vsaka številka, ki smo jo pregledali, je zelo pestra, napisana v poljudnem jeziku ter bogata na ilustracijah. Tudi njen format je priročen in lahko kot letna zbirka predstavlja lepo knjigo.

Poraba gnojil v Avstriji popušča

Medtem ko je do leta 1964 poraba gnojil v naši državi naraščala, je leto 1965 pokazalo, da je pričela popuščati. Lani je bilo z 1,419.069 tonami gnojil porabljenih za 25 tisoč 554 ton manj, kot leta 1964. Najbolj je nazadovala poraba fosfornih gnojil in sicer za 12,2 %. Poraba kalijevih gnojil je nazadovala za 3,1 %, medtem pa je poraba dušičnih gnojil narasla za 8,4 %, poraba kombiniranih gnojil pa celo za 57,7 %.

Nazadovanje fosfornih gnojil je opazno po vseh zveznih deželah izvzemši Predarlske. Na Koroškem je bilo leta 1964 na en del dušičnih gnojil porabljenih 2,66 dela fosfornih in 2,19 dela kalijevih gnojil. Lani se je to razmerje zožilo na 1 : 2,1 : 1,7. Skupna poraba vseh gnojil je po njihovi hranilni vrednosti lani nazadovala za 3,4 kg na 52,7 kilograma po hektarju kmetijske površine. S tem pa je med vsemi avstrijskimi zveznimi deželami najbolj nazadovala.

Da bomo res produktivno krmili

(4. nadaljevanje)

Plemenske svinje krmimo v glavnem z domačo krmo, kateri je treba za ustrezno izpopolnitev krmnega obroka dodajati ali

— »Raiffeisen-Eiweißkonzentrat« oz. »Raiffeisen-Eiweißkonzentrat Spezial«

— ali pa »Raiffeisen-Grundstandard«,

oboje odvisno od tega, kaj svinjam druga če krmimo.

Če dobijo plemenske svinje krmno žito (ječmen, oves) kot osnovno krmo, bomo vzeli enega od beljakovinskih koncentratov. Mešanico bomo pripravli tako, da bomo na 80 kg krmnega žita vzeli 20 kg RAIFFEISEN-EIWEISSKONZENTRAT« ali »RAIFFEISEN-EIWEISSKONZENTRAT SPEZIAL«.

Z »RAIFFEISEN-GRUNDSTANDARD« bomo krmili, če dobijo plemenske svinje poleti travo, svežo deteljo ali lucerno, pozimi pa krmno peso, silažo mlade trave ali pa krompir za osnovno krmo. Obrok krompirja ne sme presegati 2 kg na dan. Ob taki osnovni krmi bomo na dan dodali

- BREJIM PLEMENSKIM SVINJAM

v 1. mesecu brejosti	0,5 kg Grundstandard
v 2 mesecu brejosti	1,0 kg Grundstandard
v 3. in 4. mesecu brejosti	1,5—2,0 kg Grundstandard

- SVINJAM DOJNICAM na vsakega pujska 0,4 do 0,5 kg Grundstandard, pri 10 pujskih torej 4 do 5 kg;
- PUJSKOM po odstavitvi 0,75 do 1 kg, če so namenjeni za pleme
- MERJASCEM pa 1 kg.

Ker potrebujejo plemenske svinje več rudnin kot pitanci, je treba v vsakem primeru brejim svinjam in merjascem dodati še dnevno 5 dkg RAIFFEISEN-MINERALSTOFFMISCHUNG S« ali »SPEZIAL SRH«. Dojnicam je treba obrok teh mineralnih mešanic povečati na 10 dkg dnevno.

Z A P O M N I M O :

- Plemenske svinje morajo biti dobro hranjene, ne smejo pa biti debele!
- Pri visokobrejih svinjah je treba obrok osnovne krme pred prasenjem nekoliko omejiti in ga povečati šele tekom prvega tedna dojenja!
- Dojnicam je treba v dobi dojenja krmo pokladati v dokaj vodeni obliki!
- Ne menjavajmo krme v času pred prasenjem in v času dojenja!
- Od krmljenja brejih in doječih svinj je v največji meri odvisen nadaljnji razvoj pujskov!

●

„RAIFFEISEN-MINERALSTOFFMISCHUNG S" vsebuje apno, fosfor, sol in sledovne elemente cink, železo, mangan, baker, jod ter vitamine A in D3. Fosforne kisline vsebuje najmanj 12 odstotkov.

To mineralno mešanico pokladamo plemenskim svinjam in merjascem. Breje svinje in merjasci naj je dobijo dnevno 5 dkg (1 žlico), doječe svinje pa 10 dkg (2 žlici).

Pitancem dodajamo to mešanico v naslednjih količinah:

pri pitanju z žitom in ob dodajanju posnetega mleka na 98 kg žitnega zdroba 2 kg te mešanice, pri pitanju s krompirjem in ob dodajanju posnetega mleka (2—3 kg posnetega mleka, ¾ kg žitnega zdroba in krompirja do sitosti) pa na 94 kg žitnega zdroba 6 kg te mešanice.

Pri dodajanju »Raiffeisen-Mineralstoffmischung S« je dodajanje krmnega apna in živinske soli odveč!

(Se nadaljuje)

znanci na stene kljukasti križ. Takrat se je začel bati za svojo glavo. Morda je celo med viničarji kdo, ki bi mu lahko postal nevaren. Nič ne more vedeti, kaj se kuha proti njemu. Sklenil je napeti druge strune. Z delavci bo postal prijaznejši. Tako se bodo potegnili zanj v primeru kakšne spremembe. Pozneje si bo že znal pomagati, da bo spet obveljala njegova beseda. No, nazadnje bi mu bilo tudi vseeno, kdo je na oblasti, samo da ga pustijo v miru živeti na gruntu, mu pustijo gostilno in trgovanje z lesom in sadjem.

„Tistemu, ki je na oblasti, moramo služiti," je zazehal.

Cestar ni vedel, kako bi si razlagal odgovor. „Včasih res ne vem, kaj bi dejal, tako je vse zamotano."

„Ljudje so zmešani. Predobro se jim godi. Zato si izmišljajo vse mogoče. Pijva raje, in pozabiva na te čenče."

Z dolgimi požirki je Majerič izpraznil kozarec, ga postavil na mizo in pogledal skozi okno. Prve deževne kaplje so odskakovale od zemlje.

„Nevihta pride in se spet izgubi. Danes zvemo za novico, smo zaskrbljeni, čez nekaj dni bomo nanjo pozabili", je modroval Maček in stopil k oknu, kjer je po šipah curljala deževnica.

„Povej, kaj bi ti napravil, če bi res prišli Nemci v naše kraje?" je vprašal Majerič in žvečil kos kruha.

Maček se je vrnil k mizi. „Da sem župan, to veš," se je postavil. „Če bi prišli Nemci in bi zahtevali od mene, naj še nadalje skrbim za občino, bi jih ubogal že zaradi naših ljudi."

„Misliš, da ne bodo pripeljali svojih in jih postavili na taka odgovorna mesta?"

„Tam že, kjer ne znajo njihovega jezika. Jaz znam nemški, ti tudi in še mnogo naših ljudi. Že zato se v občini ne bi mnogo spremenilo. Tistega na oblasti je treba ubogati," je pomenljivo dodal, nalil kupico in jo zopet ponudil cestarju.

Ko se je nevihta polegla, se je Majerič vrnil na cesto. Omotičen od vina in od pogovora z županom je še bolj stisnil grebljico ter z njo nejevoljno poravnal kamenje v kotanje. —

„Stara, pripravljeni moramo biti na najhujše," je zvečer zaupal Maček svoji ženi, s katero si nista bila več tako v zobeh. Neža je oprostila, kar je bilo med njim in trgovčevo ženo. Že zato, ker je bil župan in so ga domačini spoštljivo pozdravljali.

„So ti sporočili iz mesta?" je hotela vedeti.

„Zanesti se moramo nase. Na meji smo doma. Sama vidiš in slišiš, kaj se godi. Nekateri so že začeli dvigati glave. Z reveži moramo biti prijazni. Gledati je treba naprej. Če se bo vendarle obrnilo, in zdi se mi, da bo do tega prišlo, potem ljudje ne bodo pozabili, da smo bili dobri z njimi."

Neža si je komaj upala dihati. Najhuje ji je bilo, ker je mož toliko pil. „Feliks, ti si pameten. Samo da ne bi toliko pil," je prosila.

„Za moške je vino, za ženske kava. Zdaj pa moram na občino. Sejo imamo," se je izgovoril in odšel iz hiše. Z izgovorom na občinske seje se je vedno poslovil od žene, tudi ko je obiskoval Keglco. Spretno je prikrival svoje sestajanje z njo. Ko je žena videla goreti luč v občinski pisarni, mu je verjela, da je bil tam. On pa je med tem bil s Keglco.

Po stari poti je zavil tudi nocoj. S Keglco sta se zmenila za sestanek na kegljišču. Obiskal jo je vsak teden enkrat ali dvakrat. Ko je ona prihajala v gostilno, da ni niti pogledala in je govorila z njim le najpotrebnejše. Izpila je četrtinko vina, sedla na kolo ter se odpeljala na svoje posestvo v Avstrijo. Zato so vaščani govorili, da si nista več dobra. Oba sta se smejala, ker sta znala tako spretno prikrivati svoje prijateljstvo. Vleklo ju je skupaj. Keglca je bila vroče krvi, njen mož pa slaboten. Maček si jo je želel, ker je bila močna, postavna in zgovorna ter se je znala tako prižeti k njemu, da je njen objem čutil več dni.

„Ti, veš za novice?" je pošepetal, ko je prišla na domenjeni prostor.

„To govoričenje o Nemcih mi gre že na živce. Naj bi že skoraj prišli, če nameravajo," je odgovorila.

„Si govorila s Kraussom? Kaj je povedal?"

„Zaupal je, da bodo Nemci kmalu tu."

„Kaj bomo napravili, če pridejo?"

„Nič. Doma bomo ostali in jih počakali."

„Kako bo potem z nama?"

„Če boš hotel, boš še vedno prihajal k meni. Le ljudje ne smejo zvedeti o tem. Tudi pri Nemcih bom govorila zate. Nič se ne boj."

V temi je poiskal njeno roko. Nato jo je stisnil k sebi: „Vedel sem, da me ne boš zapustila."

32

V Mačkovi gostilni so se še vedno zbirali stari gostje. Ko jim je vino stopilo v glavo, so nekateri hvalili oblast, drugi so se križali in svarili pred komunizmom, tretji pa namigovali, da bo Hitler odrešil svet. Rojs je držal s Hitlerjem, Majerič zdaj s tem, zdaj z onim. Grašič je hvalil državo, nato Hitlerja. Maček je bil kot nož z dvema reziloma: malo za te, malo za one. Nihče ni vedel, da ga je Keglca seznanila s Kraussom in da sta si bila z njim že na roko.

(Dalje prihodnjič)

za oddih in razvedrilo

Žrtev ljubezni

P. TURNBULL

Šla je počasi mimo mene in mi pogledala naravnost v oči. Bila je tipična italijanska lepotica, ne ravno visoke rasti, a lepe postave, z lasmi, črnimi kot oglje.

Pripotoval sem v Italijo na oddih in povsem je razumljivo, da sem pričel takoj laziti za dekleti. Ona se je ustavila na pomolu in se zagledala v morje, kakor da je pričakovala, da jo nagovorim. Pristopil sem k njej in ji ponudil cigareto.

— Hvala, ne kadim! se je nasmehnila. — Ali vam je všeč v našem kraju?

— Takoj ko sem vas zagledal... — sem odgovoril in se nasmehnil. Tako se je pričelo najino poznanstvo.

Lucija je bila tako prijetna in ljubka, da sem že nameraval podaljšati svoj dopust, še posebno zato, ko mi je izpovedala svojo situacijo.

Njen oče je bil ribič, vdovec s šestorico otrok, od katerih je bila Lucija najstarejša. Njena družina je bila v brezizhodni situaciji, tako da Luciji ni preostajalo drugega, kakor da se poroči s Carlom Menettijem, bogatim 50-letnim debeluhom. V tem primeru bi on pomagal njenim bratom in sestram.

Toda denar ni Luciji prav nič pomenil. Če se bo kdaj poročila, mi je rekla, se bo poročila iz ljubezni.

●

Nekaj večerov pozneje sem čakal Lucijo v najini priljubljeni kavarni, ko sta se usedla dva moška k mizi poleg moje.

— Na vaše zdravje! — S temi besedami je dvignil eden od njiju svoj kozarec in se mi nasmehnil. — Verjetno vam je všeč pri nas. In zakaj bi vam ne bilo? Dekleta iz tega kraja so znana po svoji lepoti. Na zdravje!

Pričel sem dojemati, kam meri, pa sem se brez besed obrnil na drugo stran. Njemu to očitno ni bilo prav. Vzel je svoj stol in prisedel k moji mizi. Rekel sem mu:

— Bolje bi bilo, da srkbite za svoj posel...

— Beppe! Tako mi je ime. Imate nocoj sestanek z Lucijo?

Komaj sem se vzdržal, da ga nisem udaril po nosu.

— Da sem popolnoma odkritosrčen, — je nadaljeval. — Gotovo veste, da so hudi časi in naša vas je zelo siromašna. Naša dekleta odhajajo in se poročijo s tujci, a naši mladi fanti ostanejo neoženjeni. Zaradi tega je tajni odbor naše vasi določil posebno takso na ljubezen.

— Skoraj ste me prevarili, — sem dejal z nasmeškom. — Sprva sem mislil, da se ne šalite.

— Saj se zares ne šalim. Lucija je najlepše dekle v vasi, zato boste za romanco z njo plačali četrt milijona lir. To vas stane v vašem denarju — recimo — dvesto funtov. Plačajte ali pa še nocoj zapustite naš kraj!

— A kaj, če odklonim plačilo te vaše takse in kljub temu še zanaprej ostanem tu?

Beppe je pokazal z glavo proti svojemu pajdašu, ki je mirno sedel za sosedno mizo.

— Pietro in njegovi ljudje bodo stopili v akcijo.

— Ali veste, kdo sem? — sem ga presenečen vprašal.

— Seveda. Strašni Max, šampion v judu. Toda če pride do obračuna, vam to ne bo dosti pomagalo.

●

Lucija se je zelo prestrašila, ko sem ji povedal o tem razgovoru.

— To pomeni, da se bova morala ločiti! — je zajokala.

— Nikakor ne! — sem jo poskušal potolažiti. — Ne bojim se in premlatil bom te nasilneže. Raje mi kaj več pripoveduj o njih.

Beppe je teroriziral celo vas. Policija proti njemu nikoli ni mogla najti prič, ker so se ljudje izogibali pričevanju proti njemu, boječ se maščevanja. Moja edina šansa v borbi z njimi je bila, da obračunam s to tolpo v kakem majhnem prostoru, kjer me ne bi mogli napasti vsi naenkrat in uporabiti noža, gumijevke ali žiletk. Recimo v kaki tesni kavarni. Boril bi se proti njim tako dolgo, dokler bi ne prišla policija.

Lucija mi je predlagala kavarno Miramare, brlog, v katerem so se zbirali ribiči. Sama se mi je ponudila, da bo našla človeka, ki bo obvestil karabinjerje.

Naslednjega dne me je srečal Beppe na obali.

— Fant, kako si se odločil? — je takoj prešel na stvar.

Dal vam bom sto funtov in niti pare več!

— V redu, pristanem! Vem, da si športnik. Torej kdaj?

— Nocoj ob devetih v krčmi Miramare!

●

Prišel sem v kavarno pol ure prej. Hotel sem izbrati najugodnejše mesto in si ogledati razmestitev kavarniške opreme. Izbral sem si idealen kot, v katerem me ne bi mogel nihče napasti za hrbtom, in naročil steklenico vina.

Beppe je prišel ob dogovorjeni uri v spremstvu Pietra in še štirih močnih fantov v modrih farmarskih hlačah. Prisedel je k meni in me vprašal:

— Ali bi lahko takoj opravili to zadevo? Si prinesel denar?

— Denar? — sem se začudil.

— To pomeni, da stvari nisi vzel resno. Toda če ga nimaš pri sebi...

Opazil sem, da so se mi Pietro in drugi približevali. Pomislil sem: če ima kateri od njih revolver, je to samo Beppe. Zato sem njega prvega napadel, da se je skotalil po tleh. Potem, kako je padel, sem spoznal, da se ne bo dvignil vsaj pol ure. Tedaj so vsi navalili name, toda v gneči niso mogli kaj prida opraviti. Eden od njih me je hotel udariti z gumijevko, a je zadel svojega pajdaša.

Domogel sem se do steklenice na mizi in udaril najbližjega po glavi. Tudi naslednjega sem se ubranil podobno, čeprav mi je poprej z nožem razrezal uho.

Preostal je samo še Pietro. Kdove kaj bi se zgodilo, če se ne bi bila v tistem trenutku pojavila policija.

●

Naslednjega dne sem se prebudil v bolnišnici.

— Posrečilo se nam je, da smo vam rešili uho, — mi je sporočil zdravnik. — Ostala bo samo majhna brazgotina. Toda ležati boste morali vsaj teden dni.

Opoldne sta me obiskala Lucija in neki črnopolt krepak možakar.

— Dragi prijatelj, kako se počutite? Ali imate kakšne želje? — me je prijazno vprašal.

Pogledal sem Lucijo in ji skušal podati roko. Toda ona se je prestrašeno umaknila.

— Max, — je rekla, — to je moj zaročenec!

Zdelo se mi je, da sanjam.

— Dovolite mi, da vam pojasnim! — je rekel Carlo.

On in Lucija bi se morala poročiti. To je bila edina resnica, ki mi jo je bila povedala. Beppe in njegova tolpa so zahtevali pet milijonov, da bi ju pustili v miru in jima dovolili poroko. Lucijin zaročenec, čeprav je bil zelo bogat, ni hotel pristati v izsiljevanje, ker se je bal, da bodo pozneje zahtevali od njega še več denarja. Carlo me je spoznal, ko sem prispel v vas, in predložil Luciji, da odigra z menoj komedijo, da bi se tako rešila izsiljevalcev.

In Lucija je to radevolje storila.

Anekdote

Byron je nekoč plaval od Lida do Benetk. D'Annunzio je hotel pokazati, da mu je enak, pa je izčrpan malone utonil. Toda prijatelji se niso dali ugnati:

„Byron je potem plaval še po celem Velikem kanalu nizdol!"

„Že," je menil d'Annunzio, „ampak to ni več literatura, to je že šport."

●

Lev Nikolajevič Tolstoj je na moskovski ulici zagledal policaja, ki je gnal kmeta.

Razvil se je takle dvogovor:

„Kam vodiš tega nesrečnega človeka!"

„V zapor."

„Nisi nikdar bral biblije!"

„Pač, bral sem."

„No, in nisi v njej tudi bral, da moramo žalitve odpuščati in ljubiti naše bližnje kot samega sebe!"

Policaj je zinil in se zamislil. Potem je vprašal Tolstoja:

„Znaš brati!"

„Znam."

„Si že kdaj prebral policijske predpise!"

„Ne."

„Prav, potem jih preberi. In ko jih boš prebral, me lahko učiš, kaj mi je storiti."

●

Abernethy je bil na moč čemeren, če so ga ponoči budili. Neke noči je moral k hudo bolnemu pacientu. Ko se je vrnil domov in utrujen legel, je vnovič pozvonilo.

„Kdo je!" se je zadrl zdravnik.

„Gospod doktor, moj sin je požrl miš!"

„Če je tako, naj požre še mačko. Mene pa pustite spat!"

●

Znamenitega astronoma Herschla je obiskal kralj Jurij III. in ga blagohotno pobaral:

„Nu, dragi Herschel, kaj je novega na nebu!"

Herschel pa nasajeno:

„Je mar veličanstvu vse staro že znano!"

●

Sloveči pravnik Eldon, ki ga je Pitt mlajši tako cenil, da ga je povzdignil v lorda, je na vprašanje o razliki med zdravnikom in advokatom odgovoril sledeče:

„Pri prvem se ti oči po navadi zapro, pri drugem pa odpro..."

ART BUCWALD:

Zdravnik v hotelu

Mojega prijatelja, ki ima zdravniško prakso sredi Pariza, so nekega dne poklicali v hotel. Poklicala ga je ameriška turistka, ker se ji je zdelo, da je njen mož dobil srčni infarkt.

Ko je prišel zdravnik v hotel, se je ženino stanje ravno bližalo histeriji. In medtem ko je stric doktor pregledoval pacienta, je žena obsipavala svojega moža s hudournikom očitkov.

— Saj sem ti rekla, da ne smeš tako naporno delati! Kolikokrat sem ti rekla, da tega tempa ne boš vzdržal! Domišljaš si, da si mladenič, a se motiš — in upam, da bo to zate dober nauk! Posli, posli, posli — sploh ne znaš misliti na nič drugega. In kaj ti pomagajo vsi tvoji posli, če se pa zgodi kaj takega! Gospod doktor, ljubi gospod doktor, kajne da bo zopet okreval...?

— Poslušajte, — je rekel zdravnik, — to razburjeno vpitje bolniku kaj malo pomaga. Najbolje bo, če bi ga pregledal specialist za srčne bolezni.

— Specialist, vidiš! — je zavreščala žena. — Kolikokrat sem ti rekla, da bi bolj pazil nase! Kolikokrat sem ti rekla, da boš ravno tako končal kot tvoji prijatelji, ki so tudi vedno samo delali! Ampak nisi me poslušal! Ne, bil si pametnejši! In zdaj potrebuješ specialista!

— Draga gospa, — je rekel zdravnik potrpežljivo, — pregled srca ni nič hudega. Tudi ne verjamem, da bi bilo pri vašem možu kaj resnega. Pregled predlagam le zaradi varnosti. Prosim, pustite svojega moža mirno ležati, dokler ne bom pripeljal specialista s potrebnimi instrumenti.

— Vam je lahko govoriti, — se je ponovno razburila žena, — saj ga sploh nikoli niste videli pri delu! Dan in noč ne misli nič drugega kot na svoj posel! Kolikokrat sem mu rekla: „Le tako naprej, le tako naprej, pa boš kmalu napravil iz mene vdovo!" Mislite, da me je poslušal? Kje neki! In zdaj ga poglejte, kako leži tu na postelji Gospod doktor, denar ni pomemben, storite, kar vam je mogoče, samo da bi mu pomagali!

Zdravnik je pripomnil:

— Gospa, rekel sem vam že, da ne verjamem, da bi bilo pri vašem možu kaj resnega. Zdi se mi le, da je zelo utrujen in da je potreben oddiha. Gotovo je v zadnjem času mnogo delal...

— To pač lahko rečem, — je dejala žena, — saj sem mu rekla, če bo šlo tako dalje...

Zdravnik je odšel in poklical specialista za srčne bolezni. Dve uri pozneje je stopil v hotelsko sobo specialist s svojo asistentko in tudi moj prijatelj je prišel z njim.

Preiskava je pokazala, da možu ni nič hudega.

Žena je začutila neskončno olajšanje.

— To je pa res imenitno, — je rekla, — potem bova nocoj lahko šla v Lido.

— Zelo sem utrujen, — je rekel s šibkim glasom.

— Ti si utrujen, — je odgovorila žena jezna, kakšna pa sem jaz po vsem tem, kar sem prestala? Vedno misliš samo nase! Dvakrat bolj utrujena sem od tebe — ampak jaz nisem prišla v Evropo, da bi zapravljala svoj čas po hotelskih sobah! To je tvoj prvi dopust po dolgih letih, in zdaj nočeš iti z menoj v pariške lokale! Saj sem vedela, da bi bilo bolje, če bi sploh ostala doma! Ti se pač ne znaš razvedriti!

Zdravnik je poskušal zagovarjati moža:

— Dobro bi bilo, če bi vaš mož teden dni malo počival. Zakaj se ne bi odpeljala za nekaj dni v Švico in si temeljito odpočila?

— Nisem prišla v Evropo, da bi počivala v Švici, — je odgovorila žena — Švica me sploh ne zanima!

In pristavila je:

— No prav, pa nocoj ne bova šla v Lido. Ampak jutri greva v Louvre ali kako se že temu reče. Noben francoski zdravnik nama ne bo kvaril dopusta!

V. SLAVKIN:

Spominki

Ko sem svojim prijateljem in sorodnikom povedal, da bom prihodnji teden s skupino turistov odpotoval v inozemstvo, so se silno vznemirili. Vsakdo me je hotel o pravem času poprositi za kakšen spominek, ki naj bi mu ga prinesel iz tujine. Tedaj sem šele spoznal, s koliko ljudmi me vežejo prijateljske in sorodniške vezi. Te vezi so postajale vse bolj realne, lahko sem jih otipal kakor kravato, za katero me je prosil moj ljubi stric.

Če bi hotel ustreči vsem željam, bi se moral vrniti domov s karavano štiridesetih kamel, sam pa bi moral jahati na oslu, ker na kamelah zame ne bi bilo prostora.

Karavana se je vsak dan večala. Vsi so že hoteli, da jim prinesem vsaj kakšno malenkost. Ko so do odhoda mojega vlaka manjkale le še štiri minute, je prihitela na peron Lusja. Tekla je ob vlaku vse do mojega vagona in tedaj sem doumel, da sem izgubljen. Njej ne bom mogel ničesar odreči.

S hitrimi koraki se mi je vsa zadihana približala, jaz pa sem v naglici sklenil, da bom napad skušal odbiti s protinapadom.

»Lusja!« sem zaklical.

»Kaj naj ti prinesem?« Gledal sem ji naravnost v oči.

»Nič!« je odgovorila.

»Kako, nič?« sem presenečeno vprašal.

»Tako! Nič. Vendar pa te bom vseeno nekaj prosila.«

Bil sem pripravljen na najhujše.

»Lepo te prosim, piši mi. Čim pogosteje. Pisma!« Pri tem me je poljubila na obraz.

Razlegel se je žvižg lokomotive in izrinili so me v vagon. Takoj ko smo prestopili mejo, sem na prvi postaji kupil nekaj desetin kuvert in enako število znamk. Na eno sem napisal Lusjin naslov, nalepil znamko in odposlal prvo pismo.

Potem so se vrstila pisma eno za drugim. V njih sem na dolgo in široko pripovedoval o zanimivih krajih in ljudeh, opisoval muzeje, umetniške galerije, risal starinske dvorce in sodobne hotele. Na koncu sem navadno dodal še nekaj stavkov, ki niso imeli z vsem tem nobene zveze in so zadevali samo naju. Ti stavki so postajali z vsakim dnem daljši in številnejši in so kmalu zasenčili vse druge vtise. Ob povratku sem na zadnji postaji v inozemstvu oddal še eno pismo. V njem sem zasnubil Lusjo.

Na domači postaji me je pričakovala gruča znancev, prijateljev in sorodnikov. Še preden se je vlak ustavil, sem jih kar skozi okno kupeja obvestil, da nisem nikomur nič prinesel. Prijateljske in sorodniške vezi so se začele vidno krhati in so se iz čvrstih vrvi spremenile v rahle nitke, ki so se komaj še držale skupaj.

Ostal sem popolnoma ravnodušen. Moje oči so iskale le njo. Samo nje sem si želel in od njenega pogleda sta bili odvisni vsa moja sreča in prihodnost.

Naenkrat sem jo zagledal. Stala je ob strani ter me ni niti pogledala. Zaljubljeno je strmela v nekega rdečelasega dolgina z naočniki na orlovskem nosu in se živahno pogovarjala z njim.

Za dobro voljo

Slikar: »Premišljujem, ali ne bi bilo lepše, da vas slikam brez obleke...«

Mlada dama: »Za božjo voljo, ne — obdržite, le obdržite svojo delovno obleko, mene ne moti!«

ooo

»Lola, ali bi lahko omožili zabitega dedca samo zato, ker ima denar?« sprašuje domišljavi Andrej.

»Hm, to je odvisno od tega, koliko premoženja imate, gospod Andrej.«

ooo

Metka vpraša očeta: »Oče, kako dolgo si že poročen z mamico?«

Oče odgovori: »Dvanajst let, otrok moj.«

Metka: »In kako dolgo moraš še biti?«

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.03 Za gospodinjo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objava — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 27. 8.: 8.05 Domači vrt — 8.45 Domača književnost — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Setev morja, roman — 16.00 Bodite pozdravljeni — 16.30 Koroški knjižni kotiček — 17.30 Pri slavnostnih igrah v Salzburgu — 18.00 Koroški kulturni razgledi — 18.25 Kjer pojejo, tam ostanemo — 19.10 Odmev časa — 20.15 Miriam, radijska pripovedka — 20.45 Večer pesmi slavnostnih iger v Salzburgu.

Nedelja, 28. 8.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Favoriti popevk — 11.00 Koncert v zelenem — 12.45 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 18.05 Veselo petje, veselo igranje — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Whispers, kriminalka — 21.05 Heurecka.

Ponedeljek, 29. 8.: 8.15 Pisana tančica, roman — 8.45 Narodna glasba drugih dežel — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.25 Za vas, za vse — 18.35 Aktualnosti za mladino — 20.15 Vsakdanji problemi — 20.30 Velika ničla, parodija — 21.15 Koncert narodnih pesmi.

Torek, 30. 8.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.30 Potok Lipica ni dolina — 15.45 Mladinska oddaja — 18.00 Oddaja deželnega glavarja — 18.15 Iz prve roke — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Govorimo o knjigah — 19.00 XY ve vse — 20.15 Slušne igre v začetku — 21.30 Pesem za lahko noč.

Sreda, 31. 8.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.30 Sodobni avstrijski komponisti — 15.45 Je moj otrok že za šolo — 17.00 Zlato rokodelstvo — 18.00 Po gorah rad hodim — 18.30 Znanstveni pogovori — 20.15 Slavnostne igre v Bregenzu.

Četrtek, 1. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji — 18.00 Koroška kulturna poročila — 18.20 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Alpska lovska ura — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 2. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 18.00 Koroške pihalne godbe — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Vsaka stvar ima dve strani — 21.00 Simfonična glasba iz Turčije.

Šivilje krojači in pomožne sile

dobijo takojšnjo zaposlitev. **SOBE S TEKOČO MRZLO IN TOPLO VODO,** centralno kurjavo in balkonom so za stalne uslužbence na razpolago od 1. septembra. Predstaviti se pri:

KLEIDERFABRIK KETTER
Klagenfurt, Mühlgasse 76

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reporterji med potjo — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 27. 8.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Gospodarstvo za vsakogar — 9.30 Otroška ura — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Pariška abeceda — 14.40 Tehnični razgledi — 16.00 Za delovno ženo — 17.50 Šport in glasba — 19.10 Policijska godba z Dunaja — 19.30 Veseli večer — 21.30 In svet gladuje.

Nedelja, 28. 8.: 8.05 Car melodij — 9.00 Operni koncert — 10.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Orkestralni koncert salzburških slavnostnih iger — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Pisana tančica, roman — 15.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Glasba širnega sveta — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Solistični koncert slavnostnih iger v Salzburgu — 20.45 Melodija za nedeljski večer.

Ponedeljek, 29. 8.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Veselo je na planini — 16.00 Otroška ura — 17.25 Brali smo za vas — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Boris Godunov, glasbena ljudska drama — 21.30 Tedenski športni komentar.

Torek, 30. 8.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Pomembni orkestri — 14.35 Dimenzije časa v modernem romanu — 16.00 Esej v našem času — 17.25 Znanje za vse — 17.40 Obisk v zgubljenem raju — 19.30 Glasba, samo glasba — 20.30 Operета v molu.

Sreda, 31. 8.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 16.00 Žalujoči eremit in veseli snubec — 17.25 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 19.30 Ali je to potrebno — 20.30 Očetova plesna čajanka ni mrtva — 21.25 Globoki jug.

Četrtek, 1. 9.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.00 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Ob osemdesetletnici rojstva Otmarja Schoecka — 14.10 Pomembni orkestri — 14.35 Ljudska glasba — 16.00 Gledališčniki, gladiatorji in umetniki — 17.25 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Veseli večer — 20.30 Plesni orkester radia Linz — 21.00 Ali ljubijo naši študenti znanost.

Petek, 2. 9.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 16.00 Otroška ura — 17.25 Znanje za vse — 17.40 Poročilo iz Kambodže — 19.30 Barometerniki na začaranem otoku — 21.10 Mi in gore — 21.40 Učimo se angleščine za zabavo.

Slovenske oddaje

Sobota, 27. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 28. 8.: 6.15 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 29. 8.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Samospevi — 18.00 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 30. 8.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik — Za uho in peto.

Sreda, 31. 8.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 1. 9.: 14.15 Poročila, objave — Slovenske umetne pesmi — Cerkev in svet.

Petek, 2. 9.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Žena in dom.

TELEVIZIJA

Sobota, 27. 8.: 16.00 Svetovno prvenstvo kolesarjev v Frankfurtu — 19.03 Impresario iskan — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Prenos gledališke predstave — 22.05 Plesni turnir v Salzburgu.

Nedelja, 28. 8.: 9.15 Svetovno prvenstvo kolesarjev — 17.03 Svet mladine — 17.35 Fury — 18.05 Pogled v deželo — 19.00 Ilustrirana revija, prosim — 19.30 Aktualni šport — 20.20 Sanje v mišnici, komedija.

Ponedeljek, 29. 8.: 19.05 Pustolovščine pod vodo — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Dežurna služba — 20.30 Münch iz Salzburga — 21.00 Ponorel, filmska groteska — 21.50 Janine Aimee.

Torek, 30. 8.: 18.00 Svetovno prvenstvo v lahki atletiki v Budimpešti — 20.30 Čas v sliki — 20.50 Včerajšnje premiere — 21.40 Horizonti.

Sreda, 31. 8.: 11.03 Dežurna služba — 11.35 Münch iz Salzburga — 17.03 Listamo po slikanici — 17.30 Svetovno prvenstvo v lahki atletiki — 19.20 Čas v sliki — 19.40 Podobe iz Avstrije — 20.05 Protiposkus — 21.30 Lepa pesem, lepa podoba — 22.15 Janine Aimee.

Četrtek, 1. 9.: 17.30 Svetovno prvenstvo v lahki atletiki — 20.15 Rdeča Roza, televizijska igra — 21.55 Čas v sliki — 22.15 Vsak dan v zraku.

Petek, 2. 9.: 11.03 Zgodba z Hoelom Brandom — 18.00 Svetovno prvenstvo v lahki atletiki — 20.30 Čas v sliki — 21.05 Rumeni pulover, komedija — 22.35 Jazz iz Amerike — 23.00 Janine Aimee.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m.
UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHZ
Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19,05 Glasbene razglednice — 22,10 Plesna glasba.

Sobota, 27. 8.: 8.05 Glasbena matineja — 9.15 Počitniški pozdravi — 10.15 Operni koncert — 12.05 Komorni orkester radia Zagreb — 12.40 Veseli hribovci in ansambel Boruta Lesjaka — 14.05 Iz solistične glasbe slovenskih skladateljev — 14.35 Voščila — 15.30 Pesmi in plesi iz Jugoslavije — 18.15 Zanimivosti iz sveta zabavne in jazzovske glasbe — 18.50 S knjižnega trga — 20.00 Sobotni koncert lažje orkestralne glasbe — 20.30 Trije možje v čolnu, radijska igra — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 28. 8.: 8.05 Veseli tobogan, javna otroška oddaja — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.45 Za prijatelje lahke glasbe — 12.05 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.00 Slavni pevci, znamenite arije — 15.30 Humoreska tedna — 16.00 Nedeljsko športno popoldne — 20.00 Pesem noči — 21.00 Kličemo letališče.

Ponedeljek, 29. 8.: 8.05 Glasbena matineja — 9.00 Za mlade radovedneže — 10.15 Iz baleta „Trnjulčica" — 10.35 Nališpana dekleta, podlistek — 12.05 Štiri simfonične skladbe Slavka Osterca — 12.40 Narodne pesmi v raznih ansamblih — 14.05 Šopek Chopinovih mazurk — 14.35 Voščila — 15.30 Iz repertoarja zbora Slovenske filharmonije — 17.05 V svetu opernih melodij — 18.15 Zvočni razgledi — 20.00 Panorama zabavnih melodij — 21.05 Z letošnjih dubrovniških poletnih iger.

Torek, 30. 8.: 8.05 Glasbena matineja — 9.15 Sprehod z velikimi zabavnimi orkestri — 10.15 Odlomki iz opere „Manon" — 12.05 Lahke koncertne skladbe — 12.40 Kmečka godba in ansambel Mihe Dovžana — 14.05 Svet fantazije v orkestralnih barvah — 15.40 V torek nasvidenje — 18.15 Vrtimo globus zabavnih melodij — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Ženski pevski zbor „France Prešeren" iz Kranja — 20.20 Glorija, radijska igra — 21.35 Iz fonoteke Koper.

Sreda, 31. 8.: 8.05 Glasbena matineja — 9.00 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.15 Pianist Igor Dekleva — 10.45 Človek in zdravje — 12.05 Opoldanski koncert — 12.40 Dalmatinske in makedonske narodne — 14.05 Lahka glasba — 14.35 Voščila — 15.30 Med zborovskimi skladbami baroka in renesanse — 17.05 Na obisku pri Ottorinu Respighiju — 18.15 Iz naših študiov — 18.50 Naš razgovor — 20.00 Marta, opera.

Četrtek, 1. 9.: 8.05 Glasbena matineja — 9.15 Lepe melodije — 9.45 Zgodba o Ferdinandu — 10.15 Z našimi pevci po popularnih operah — 12.05 Skladbe iz klasične glasbe — 12.40 Čez hrib in dol — 14.05 Orkester RTV Ljubljana vam predstavlja — 15.30 Pihalna godba — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.15 Paleta operetnih napevov — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer.

Petek, 2. 9.: 8.05 Operna matineja — 9.00 Pionirski tednik — 10.15 Domače viže, domači ansambli — 10.35 Nališpana dekleta, podlistek — 12.05 Iz Rossinijevih oper — 12.40 Koroške pesmi v raznih priredbah — 14.05 Koncert lahke glasbe — 15.30 Od vasi do vasi — 15.45 V svetu znanosti — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.15 Zabavni in plesni orkestri naših radijskih postaj — 18.50 Kulturni globus — 20.00 Mali koncert Slovenskega okteta — 20.25 Iz lažje orkestralne glasbe — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

RADIO TRST

Sobota, 27. 8.: 12.15 Živalstvo Jadranskega morja — 13.30 Pesmi za poletje — 15.30 Zbor iz Rupe — 16.20 Gnezdo — 17.20 Razkuštrane pesmi — 18.30 Panorama ameriške folklore — 20.00 Športna tribuna — 20.30 Teden v Italiji — 21.00 Potnik, radijska drama.

Nedelja, 28. 8.: 8.30 Kmetijska oddaja — 10.45 Karakteristični ansambli — 11.15 Oddaja za najmlajše — 13.30 Glasba po željah — 15.30 Tolminci — 16.00 Ljudski plesi — 18.00 Najlepše simfonije — 19.15 Nedeljski vestnik — 20.30 Zborske skladbe julijskih avtorjev — 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 29. 8.: 12.15 Počitniška srečanja — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.30 Baročne skladbe — 18.50 Glasba za pihala — 19.15 Iz ženskih tednikov in revij — 20.30 Nabucco, opera.

Torek, 30. 8.: 12.00 Iz slovenske folklore — 13.30 Glasba po željah — 18.30 Ustvarjalci moderne glasbe — 19.15 Spoznavajmo naravo — 20.30 Italijanski ansambli lahke glasbe — 21.00 Gore v slovenski literaturi.

Sreda, 31. 8.: 12.15 Turistični razgledi — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.30 Ravelova komorna dela — 19.15 Sodobne bolezni — 21.00 Simfonični koncert.

Četrtek, 1. 9.: 12.00 Sto let Furlanije-Julijske krajine — 18.30 Slavni solisti — 19.00 Zlata skrinjica — 19.40 Zbor Giuseppe Schiff — 21.00 Oblaki se rojevajo na zemlji, kriminalka.

Petek, 2. 9.: 12.15 Žena in dom — 17.20 Glasbeni kalejdoskop — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.30 Slovenski solisti — 19.15 Umetnostne galerije v Italiji — 20.30 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

Tri ure cirkuškega čara

Gostovanje velikega cirkusa na Koroškem

Znana severnonemška cirkusa Busch-Berlin in Roland-Bremen sta s svojo senzacionalno koprodukcijo „Cirkuški sen" na veliki turneji po Avstriji. V sredo sta prispela na Koroško in začela z dvodnevnim gostovanjem v Wolfsbergu, jutri in v nedeljo sledijo predstave v Št. Vidu ob Glini, prihodnji teden pa bosta svoj velikanski šotor razpela v Beljaku (od 29. avgusta do 31. avgusta) in v Celovcu (od 1. do 4. septembra), nato pa bodo sledile predstave še v Spittalu ob Dravi in — če bodo dopuščale po poplavah nastale razmere — v Lienzu na Vzhodnem Tirolskem.

Po daljšem času bomo imeli spet priložnost, da doživimo pristno neizmaličeno cirkuško ozračje, ki ga sicer ni mogoče posredovati — nudi ga edinole predstava v maneži pod visoko kupolo cirkuškega šotora.

Nach triumphalem 7-Wochen-Erfolg in Wien und Graz!

Traditions-Circus
BUSCH-BERLIN

mit ROLAND BREMEN

präsentieren gemeinsam das überall mit stürmischer Begeisterung aufgenommene Programm 1966, von dem Publikum und Presse sagen: Das ist wirklich

EIN ZIRKUSTRAUM!

NUR 3 TAGE IN
Villach
Festl. Eröffnung: Montag, 29. Aug., 20 Uhr; Dienstag, 30. Aug., und Mittwoch, 31. Aug., 15 und 20 Uhr

NUR 4 TAGE IN
Klagenfurt
Festl. Eröffnung: Donnerstag, 1. IX., 19.30; Freitag, 2. IX., bis Sonntag, 4. IX., 15 und 19.30 Uhr

In allen Vorstellungen gleiches Programm! Kinder und Rentner zahlen nachmittags stark ermäßigte Eintrittspreise bei vollem Abendprogramm!

Rechtzeitig Karten sichern im Vorverkauf!

Villach: Buchhandlung Heuß und Schleifer, 8-Mai-Platz, Tel. 47-00

Klagenfurt, Landesreisebüro, Neuer Platz 2, Tel. 70-4-71

Achtung! Betriebe wenden sich wegen Betriebsgutscheinen sofort an die Gewerkschaften, ihren Betriebsrat oder an die Vorverkaufsstellen!

Das kann kein Fernsehen bieten!

Zelt hat Klimaanlage!

To je dih daljnega eksotičnega sveta, to je tisto „nekaj", ki je človeka že v davnih časih napolnjevalo z navdušenjem: cirkuške igre. Največja cirkusa severne Nemčije — Roland iz Bremena in Busch iz Berlina — sta skupno pripravila spored, ki ga upravičeno imenujemo „Cirkuški sen", katerega doživljajo gledalci pri triurni predstavi.

Ta spored obsega vse, kar spada v cirkuško umetnost. Tu so krasni „kraljevski" tigri, tu so sloni, ki keglajo in plešejo „twist", tu so medvedi na motornih kolesih, šegave opice in čudoviti plemenski konji; prav tako pa doživljamo nevarne atrakcije „letečih ljudi", blesteče klovne z njihovo poživljajočo komiko in številne artistične senzacije svetovnega formata. Posebna atrakcija je kraljevski tiger „Salomo", ki jezdi in skače na konju. Skratka: cirkus starega kova, ki povsod navdušuje staro in mlado.

V Beljaku je slavnostna premiera v ponedeljek ob 20. uri, v torek in sredo pa so predstave dnevno ob 15. in 20. uri. Celovška premiera bo v četrtek ob 20. uri, od petka do nedelje pa sledita dnevno spet dve predstavi, namreč ob 15. in 20. uri. Tudi popoldanske predstave obsegajo celotni večerni program, kljub temu pa je vstopnina za otroke, upokojence in invalide močno znižana.

Cirkus, ki potuje s vojimi 150 vozovi in 1000 metrov dolgim posebnim vlakom, nudi tudi zanimiv ogled živali vsak dan od 9. ure dalje.

Ta teden vam priporočamo:

Knjige iz partizanskih let

- **UPOR,** zbirka povesti iz narodnoosvobodilne borbe 264 str., slik. pril., kart. 20 šil.
- Karel Grabeljšek: **POMLAD BREZ LASTOVK,** roman iz partizanskih let, 152 str., br. 6 šil.
- France Bevk: **POT V SVOBODO,** spomini na drugo svetovno vojno, 372 str., ilustr., pl. 42 šil.
- Dobrica Ćosič: **DALEČ JE SONCE,** roman o junaških bojih partizanov, 280 str., br. 20 šil.
- Anton Ingolič: **TVEGANA POT,** mladinska povest iz zadnje vojne, 88 str., ilustr., br. 8 šil.
- Drago Vresnik: **DAN V OKTOBRU,** roman iz narodnoosvobodilne borbe, 180 str., pl. 20 šil.
- **SPOMINI NA PARTIZANSKA LETA,** zapiski o doživetjih med zadnjo vojno, 296 str., br. 6 šil.
- Ivo Zorman: **TRIJE BORJANOVI** in druge novele iz partizanskih časov, 208 str., ppl. 22 šil.
- Venceslav Winkler: **POT NA LISEC,** roman iz življenja in bojev partizanov, 128 str., ilustr., br. 5 šil.
- Ignac Koprivec: **NEVIDNA STEZA,** zbirka novel iz časov partizanskih borb, 152 str., ppl. 14 šil.
- Matej Bor: **DALJAVE,** roman o vojnih in povojnih dogodkih, 416 str., pl. 49 šil.
- Ivo Zorman: **IZ OBROČA,** povest o junaštvu otrok med narodnoosvobodilno borbo, 112 str., ilustr., br. 5 šil.
- **V BOJU ZA SVOBODO,** zbirka črtic iz časov protifašistične borbe, 176 str., br. 8 šil.
- Hinko Bratož-Oki: **DNEVNIK PARTIZANA,** spomini na leta partizanske borbe, 456 str., zemljevidi, ppl. 52 šil.
- Matevž Hace: **NAŠI OBRAZI,** zbirka partizanskih povesti, 174 str., br. 20 šil.
- Ivan Ribič: **GOZDOVI SO MI POVEDALI,** zbirka povesti iz partizanskih let, 208 str. pl. 20 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga", Wulfengasse

HORIZONT- električni plot

zvesti pastir živine

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-36) 281

Oglejte si našo razstavo tudi v prostorih hotela Rutar v Dobrli vasi.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: 9021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.